

Hanna Kautiainen

OLKA-TOIMINTA KESKI-POHJANMAAN KESKUSSAIRAALASSA

Koordinoidun sairaalavapaaehtoistoiminnan kehittäminen

Opinnäytetyö

CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen, ylempi AMK

Toukokuu 2021

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Toukokuu 2021	Tekijä/tekijät Hanna Kautiainen
Koulutus Sosiaali- ja terveysalan johtamisen ja kehittämisen koulutusohjelma		☐ AMK ☒ YAMK
Työn nimi OLKA-TOIMINTA KESKI-POHJANMAAN KESKUSSAIRAALASSA. Koordinoidun sairaalavapaaehtoistoiminnan kehittäminen		
Työn ohjaaja TtT Yliopettaja Annukka Kukkola		Sivumäärä 51 + 5
Työelämäohjaaja TtM Johtajaylihoitaja Piia Kurikkala		
<p>OLKA® on koordinoitua järjestö- ja sairaalavapaaehtoistyötä sairaalassa, jota toteutetaan Kokkolassa KOSTI ry:n ja Keski-Pohjanmaan keskussairaalan yhteistyönä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata, millaisia käsityksiä ja kokemuksia Keski-Pohjanmaan keskussairaalan hoitohenkilöstöllä on sairaalavapaaehtoistyön ja vertaistuen hyödyistä potilaille ja heidän läheisilleen. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena haastattelemalla hoitajia yhteistyöyksiköistä. Tulosten pohjalta kehitettiin yhteistyönä toimintamalli Keski-Pohjanmaan keskussairaalan yhteistyöyksiköiden ja OLKA Kokkolan välille. Yhteistyömalin myötä sairastuneet sekä heidän läheisensä saavat tietoa, opastusta ja vertaistukea.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin konstruktivisen lähestymistavan mukaisesti. Kehittämistyön tueksi toteutettiin teemahaastattelu kuudelle sairaanhoitajalle parihaastatteluna medisiinisistä yksiköistä, vaativan neurologisen kuntoutuksen yksiköstä sekä yleislääketieteen yksiköistä. Hoitajien mukaan vertaistuen hyödyt olivat moninaiset ja vapaaehtoistoiminnasta hyötyvät sairastunut, läheiset, hoitohenkilökunta kuin vapaaehtoistoimija itsekkin. Hoitajien käsitykset ja kokemukset vertaistuesta ja sairaalavapaaehtoistoiminnasta olivat myönteisiä, vaikka kaikille vastaajille toiminta ei ollut tuttua entuudestaan. Vastauksissa ilmeni, että OLKA Kokkolan tunnettuus ja saavutettavuus oli sairaalassa vähäistä.</p> <p>Tulosten pohjalta kehittämistehtävän aiheeksi muodostui OLKA Kokkolan tunnettuuden lisääminen Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa. Kehittämistehtävä laadittiin yhteistyössä toimintamalli sairaalan yksiköiden kanssa. Työn tuloksia voidaan hyödyntää OLKA Kokkolan toiminnassa ja uuden yhteistyön käynnistämiseen uusilla OLKA® -toimijoilla.</p>		

Asiasanat järjestötyö, kansalaisyhteiskunta, vapaaehtoistoiminta, vertaistuki, yhteistyö
--

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date May 2021	Author Hanna Kautiainen
Degree programme Master's Degree Programme in Development and Leadership in Health Care and Social Services		
Name of thesis OLKA OPERATIONS AT CENTRAL OSTROBOTHNIA CENTRAL HOSPITAL. Development of coordinated volunteering		
Centria supervisor Principal Lecturer, Annukka Kukkola PhD (Health Sciences)	Pages 51 + 5	
Instructor representing commissioning institution or company Director of nursing, Piia Kurikkala, M.Sc.		
<p>OLKA® is coordinated organizational and volunteer work in hospital, which is carried out in Kokkola in co-operation between KOSTI registered association and Central Ostrobothnia Central Hospital. The purpose of the thesis was to describe the perceptions and experiences of the nursing staff of Central Ostrobothnia Central Hospital about the benefits of hospital volunteering and peer support for patients and their relatives. The thesis was carried out as a qualitative study by interviewing nurses from the co - operation units. Based on the results, an operating model was developed in co-operation between the co-operation units of Central Ostrobothnia Central Hospital and OLKA Kokkola. With the co-operation model, patients and their relatives receive information, guidance, and peer support.</p> <p>The thesis was carried out according to a constructive approach. To support the development work, a thematic interview was conducted with six nurses as pair interviews. The nurses came from the medical units, the unit of demanding neurological rehabilitation and the general medicine units. According to the caregivers, the benefits of peer support were diverse and the patients, their close ones, caregivers as well as the volunteers themselves benefited from volunteering. The caregivers' perceptions and experiences of peer support and hospital volunteering were positive, although not all respondents were familiar with the activity. The answers showed that OLKA Kokkola's recognition and accessibility in the hospital was low.</p> <p>Based on the results, the topic of the development task was to increase OLKA Kokkola's recognition at Central Ostrobothnia Central Hospital. The development task was prepared in co-operation with the units. The results of the work can be utilized in OLKA Kokkola's operations and for starting new cooperation with new OLKA® actors.</p>		

Key words

civil society, cooperation, organizational work, peer support, volunteering

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 OLKA® SAIRASTUNEEN TUKENA	3
2.1 OLKA Kokkola	3
2.2 HELMI-kehittäjäpalvelut osana OLKA® -palvelutarjotinta	5
2.3 Potilasjärjestöt	6
2.4 Vertaistuki	7
2.5 Kokemustoiminta.....	10
3 VAPAAEHTOISTOIMINTA.....	12
3.1 Kolmas sektori	12
3.2 Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa	13
3.3 Vapaaehtoistoimintaan motivoituminen ja sitoutuminen	15
4 OPINNÄYTETÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	18
5 OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN KUVAUS JA MENETELMÄVALINNAT	19
5.1 Aiheen valinta ja rajaus	19
5.2 Toimintaympäristön ja kohderyhmän kuvaus.....	19
5.3 Laadullinen tutkimusmenetelmä.....	20
5.4 Konstruktiivinen lähestymistapa	21
5.5 Aineistonkeruu ja analyysi	25
6 HOITAJIEN KOKEMUKSIA SAIRAALAVAPAAEHTOISTOIMINNASTA JA SEN KEHITTÄMISESTÄ	29
6.1 Hoitajien kokemuksia sairaalavapaaehtoistoiminnan ja vertaistuen hyödyistä	29
6.2 OLKA Kokkolan ja hoitajien välisen yhteistyön kehittäminen.....	31
6.3 Yhteenveto tuloksista	32
7 YHTEISTYÖMALLIN KEHITTÄMINEN.....	33
7.1 OLKA Kokkolan ja sairaalan yhteistyöyksiköiden toimintamallin kehittäminen	33
7.2 OLKA Kokkolan palveluiden saavutettavuus ja tiedottaminen	34
8 OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN POHDINTA	36
8.1 Opinnäytetyön pohdinta ja tulosten hyödynnettävyys.....	36
8.2 Opinnäytetyön eettisyys.....	39
8.3 Opinnäytetyön luotettavuus	41
8.4 Oman ammatillisen kasvun pohdinta	44

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSHAASTEET	46
--	-----------

LÄHTEET	47
----------------------	-----------

LIITTEET

KUVIOT

KUVIO 1. Motivaation timanttimali	17
KUVIO 2. Innovaation toteuttamisprosessi	22
KUVIO 3. Konstruktiivisen tutkimusmenetelmän elementit	23
KUVIO 4. Opinnäytetyön eteneminen.....	24
KUVIO 5. Keskeisimmät kehittämisaiheet.....	31
KUVIO 6. Toimintamallin eteneminen	33

KUVAT

KUVA 1. OLKA®:n palvelutarjotin.....	4
KUVA 2. OLKA®:n palvelutarjotin, jossa mukana HELMI kehittäjäpalvelu.....	6

1 JOHDANTO

Viimeisen vuosikymmenen suuri yhteiskunnallinen teema on ollut sosiaali- ja terveystalouden rakenteellinen uudistaminen. Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistamisen tavoitteena on parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja. Sote-uudistus vaikuttaa järjestöjen toimintaan haastamalla järjestöt rakentamaan yhteistyötä julkisen toimijan kanssa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on myös osa järjestöjen tekemää työtä, järjestöjen tarjoamat toiminnot täydentävät julkisia palveluita tai ne voivat toimia osana palveluketjua. Palvelujen yhteensovittamiseksi ja yhteistyöhön tarvitaan selkeät rakenteet, jotka ylittävät hallinnonalojen rajat. Eri toimijat tunnistavat yhdessä haavoittuvien ryhmien palvelut, ja sopivat työnjaosta esimerkiksi monialaisten palveluiden ja osallisuus- ja vapaaehtoistyön koordinaation osalta. (Soteuudistus 2020; Soste 2020.)

OLKA® on järjestö- ja sairaalavapaaehtoistyötä sairaalassa. Koordinoitua järjestötyötä ja vapaaehtoistyötä Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa toteutetaan KOSTI ry:n ja Keski-Pohjanmaan keskussairaalan yhteistyönä. OLKA® toiminnan tavoitteena on tarjota potilaille ja heidän läheisilleen kiireetöntä kohtaamista ja tukea sairauten sopeutumisessa. OLKA® toteutetaan järjestöjen ja sairaalan yhteistoimintana ja siihen kuuluvat OLKA-pisteet sairaalassa ja sairaalassa tapahtuva vertaistuki ja muu vapaaehtoistoiminta. OLKA-toimintaa rahoittaa Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata, millaisia käsityksiä Keski-Pohjanmaan keskussairaalan hoitohenkilöstöllä on sairaalavapaaehtoistyön ja vertaistuen hyödyistä potilaille ja heidän läheisilleen. Opinnäytetyön tavoitteena oli tulosten pohjalta kehittää yhteistyössä toimintamalli Keski-Pohjanmaan keskussairaalan ja OLKA Kokkolan välille. Yhteistyömallin myötä sairastuneet sekä heidän läheiset saavat tietoa, opastusta ja vertaistukea. Vapaaehtoistoiminta lisää sekä vapaaehtoistoiminnan kohteen että sen tekijän hyvinvointia. (Harju 2019,

18.) Vapaaehtoistoimintaan sairaalassa kuuluu olennaisesti vertaistuen antaminen. Vertaistuki on kokemukseen perustuvaa tukea, jota antaa samanlaisessa elämäntilanteessa oleva ihminen. Vertaistuki parantaa fyysistä, henkistä ja psyykkistä terveyttä ja edistää terveyskäyttäytymistä sairauden hoidossa. Vertaistukiryhmiä tulisi kehittää yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa, että osana terveydenhuoltoa (Kangasniemi, Mynttinen, Rytönen & Pietilä 2015).

Opinnäytetyö toteutettiin työelämälähtöisesti, ja sen tarve pohjautuu yhteistyön kehittämiseen. Työn tavoitteena oli kehittää Keski-Pohjanmaan keskussairaalan ja OLKA Kokkolan välistä yhteistoimijuutta luomalla toimintamalli, jotta potilaat saisivat vapaaehtoistyön ja vertaistuen hyödyt sairaalassaolon aikana. Opinnäytetyön ohjausryhmään kuuluivat ohjaava yliopettaja Centria ammattikorkeakoulusta, KOSTI ry:n toiminnanjohtaja, OLKA Kokkolan projektipäällikkö sekä Keski-Pohjanmaan keskussairaalan johtajaylihoitaja.

2 OLKA® SAIRASTUNEEN TUKENA

OLKA® on koordinoitua järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa sairaalassa. OLKA® toiminta käynnistyi pääkaupunkiseudulla vuonna 2013 HUSin ja EJY:n yhteistyönä ja toimintamalli onkin tämän jälkeen laajentunut usealle paikkakunnalle. OLKA-toimintaa toteutetaan monissa Suomen yliopisto- ja keskussairaaloissa. Toiminnan tavoitteena on tarjota sairastuneelle ja hänen läheisilleen kiireetöntä kohtaamista ja tukea sairauteen sopeutumisessa. (Olkatoiminta 2021.) OLKA-toiminnassa on aina yhteistyössä sairaala ja koordinoiva järjestö, joka koostuu mukaan kaikkia yhdistyksiä. Keski-Pohjanmaalla toimintaa hallinnoi maakunnallinen verkostojärjestö KOSTI ry. OLKA-toiminnan rahoittaa sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA. OLKA-toiminta Keski-Pohjanmaan kehittämishankkeen rahoitus on myönnetty vuosille 2020–2022.

2.1 OLKA Kokkola

Keski-Pohjanmaan keskussairaalan ja alueen potilasyhdistysten yhteistyön juuret löytyvät muutamien vuosien takaa, ajalta ennen Kokkolan OLKA-hanketta. Potilasyhdistysten tarjoamaan vertaistukeen keskittyvä hanke kartoitti tarvetta sairaalavapaaehtoistoiminnalle. Toive sairaalavapaaehtoistoiminnalle nousi sairaalan tarpeesta ja tähän tarpeeseen pyrittiin hakemaan ratkaisua kouluttamalla vapaaehtoistoimijoita sairaalaan erilaisiin tehtäviin. Sairaalavapaaehtoistoiminnan pilotti käynnistettiin syksyllä 2019 ja edeltävän hankkeen aikana valmennettiin ensimmäinen ryhmä sairaalavapaaehtoistoimijoita. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA myönsi kolmevuotisen avustusehdotuksen OLKA-hankkeelle joulukuussa 2019. OLKA Kokkola aloitti toimintansa helmikuussa 2020. Suunnitellut toimitukset eivät kuitenkaan päästy aloittamaan, koska sairaalavapaaehtoistoiminta asetettiin tauolle yleisen koronavirusepidemian vuoksi. OLKA Kokkolan koordinoima vapaaehtoistoiminta oli tauolla

maaliskuusta 2020 lähtien miltei vuoden ajan ja tilanne vaikeutti hankkeen toimintaan suuresti. OLKA-hankkeessa Kokkolassa toimii kaksi työntekijää; projektipäällikkö ja projekti-työntekijä. Hankkeen työntekijät vastaavat sairaalavapaaehtoisten rekrytoinnista, valmennuksista ja koordinoivat vapaaehtoisvuorot sairaalan osastoille sekä huolehtivat vapaaehtoistoimijoiden ohjauksesta ja virkistyksestä. Sairaalavapaaehtoiset toimivat sairaalan yleisissä tiloissa, osastoilla, odotustiloissa tai potilashuoneissa. Vapaaehtoiset voivat toimia sairaalassa vaativissa vapaaehtoistehtävissä vertaistukijoina, eli TOIVO-vertaistukijoina. OLKA:ssa voi toimia myös kevyemmissä vapaaehtoistehtävissä, kuten ILONA-vapaaehtoistehtävissä; aulavastajina, juttukavereina tai leikkikavereina lastenosastolla. Vapaaehtoisen tunnistaa vihreästä liivistä, jonka selässä lukee Vapaaehtoinen-Frivillig. Kaikki vertaistukijat ja muut vapaaehtoistoimijat ovat koulutettuja omaan tehtäväänsä ja he noudattavat yhteisiä sovittuja sääntöjä ja sitoutuvat vaitiolovelvollisuuden noudattamiseen. OLKA® tarjoaa turvallisen tavan toteuttaa vapaaehtoistoimintaa sairaalassa. (Olkatoiminta 2021.)

OLKAN työntekijät kehittävät ja johtavat vapaaehtoistoimintaa sairaalassa. Vapaaehtoistyön johtaminen lähtee tulevaisuusnäköyksen luomisesta ja tavoitteellisesta viestinnästä. Ilman vahvaa visiota ja siihen sisältyviä tavoitteita toiminta ei voi onnistua. Vapaaehtoistyön johtaminen mahdollistaa vapaaehtoisille toiminnan päämäärän tavoittelemisen. Vapaaehtoistyön johtamisen tehtävissä suunnitellaan toimintaa ja tavoitteita. Samalla myös innostetaan ja motivoidaan vapaaehtoisia sekä koordinoidaan vapaaehtoisten käytännön töitä. (Kuuluvainen 2019, 8–10.) Vapaaehtoistyö sisältää tilanteita, jossa vapaaehtoinen joutuu kohtaamaan ihmisten hätää ja erilaisia ongelmia. Kuormittumisen purkamiseksi ja jaksamisen edistämiseksi onkin tärkeää, että vapaaehtoistyöntekijällä on mahdollisuus työnohjaukseen. (Ojala 2017, 67.) Vapaaehtoistyön johtajan työ on ihmisiin vaikuttamista ja me-hengen luomista. Me-hengen luominen ja vahvistaminen on tärkeää osallistujien motivaation ja identiteetin kannalta, joita ilman organisaatiossa ei synny johtajuuttakaan. (Kuuluvainen 2019, 8–10.)

OLKA-piste sijaitsee Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa A1-aulassa. OIVA-tietopalvelun kautta OLKAsta saa tietoa potilasyhdistysten ja sairaalan palveluista. Yhdistykset ja sairaalan

yksiköt voivat pitää OLKA-pisteellä teemapäiviä, jossa esittelevät toimintaansa. OLKA-pisteellä on myös esitteitä ja lehtiä, joita kävijät voivat ottaa mukaansa. Teemapäivät ilmoitetaan OLKA Kokkolan omilla somekanavilla ja sairaalan henkilöstötiedotteessa. OLKAN tarjoamien palvelujen saavutettavuuden takaamiseksi sairaalassa yhteistyötä tehdään sairaalan viestintäpalvelujen kanssa.

kokemuspuheenvuorot, erilaiset työryhmäjäsennydet sekä kokemukseen perustuvat neuvonnat, jotka voivat lisätä ammattilaisen ymmärrystä potilaan tilanteeseen. (Olkatoiminta 2021.) OLKA Kokkolan palvelutarjottimessa ei ole mukana HELMI-kehittäjäpalveluita, mutta yhteistyötä tehdään luonnollisesti alueella toimivan kokemusasiantuntijoista ja ammattilaisista koostuvan työryhmän eli KPKOOSin kanssa. KPKOOS on KOSTI ry:n hallinnoimaa toimintaa.

KUVA 2. OLKA®:n palvelutarjotin, jossa mukana Helmi-kehittäjäpalvelu. (Olkatoiminta 2021)

2.3 Potilasjärjestöt

Potilasjärjestöt ovat jonkin sairauden, taudin tai vamman ympärille muodostuneita järjestöjä ja niiden jäsenet ovat pääasiassa sairastuneita, sairaudesta toipuneita tai heidän läheisiään. Potilasjärjestöt toimivat Suomessa valtakunnallisesi tai paikallisesti. Potilasjärjestöt tarjoavat jäsenilleen tietoa, edunvalvontaa ja vertaistukea, lisäksi ne tekevät yleisesti vaikuttamistyötä

yhteiskunnallisesti. Potilasjärjestöt järjestävät erilaisia kursseja, virkistystoimintaa ja antavat neuvontaa. (Terveyskylä 2020.)

Kokkolan alueella toimii alle kaksikymmentä aktiivista potilasjärjestöä lähes täysin vapaaehtoisvoimin. Potilasjärjestöjen toimintakentällä on jatkuva muutostila, siinä missä sosiaali- ja terveysalan toimintakenttä on muutenkin kokenut suuria muutoksia viime vuosina. Keski-Pohjanmaan alueen potilasjärjestöt ovat haasteellisessa tilanteessa. Alueen potilasjärjestöihin uusien vapaaehtoistoimijoiden rekrytoiminen on työlästä. Vapaaehtoispuolelta toimiviin yhdistyksen hallitukseen tarvitaan jaksavia, osaavia ja innostavia jäseniä edistämään potilasyhdistyksen tavoitetta. Kattilakoski (2019) toteaa että, Keski-Pohjanmaan alueen potilasjärjestöjen keskinäisen yhteistyön kehittäminen on mahdollista (Kattilakoski 2019, 34–36).

OLKA Kokkola tekee yhteistyötä alueen potilasyhdistyksien kanssa tarjoamalla yhdistyksille mahdollisuuden pitää teemapäiviä OLKA-pisteellä ja potilasyhdistyksen jäsenille mahdollisuuden ryhtyä TOIVO-vertaistukijaksi sairaalaan. Toivo-valmennus vertaistukijoille on osa OLKA® -toimintamallia ja valmennuksia järjestävät OLKA-toimijat ympäri Suomen. Toivo-valmennuksen tavoitteena on vahvistaa kohtaamisten myönteistä vaikutusta ja laatua. Valmennuksen teemoina ovat oman kokemuksen ja siihen liittyvien tunteiden läpikäyminen, arvostava kohtaaminen, vertaistuki ja vertaistukijan oma hyvinvointi. Yhdistysten vertaistukijavalmennukset toteutuvat harvakseltaan, joten OLKA-verkostossa ryhdyttiin tarjoamaan vertaistukijavalmennusta, johon kaikkien yhdistysten jäsenet voisivat maksutta osallistua. (Toija 2020, 123–124.)

2.4 Vertaistuki

Vertaistuella ei ole kaiken kattavaa määritelmää, mutta yleisesti vertaistuella tarkoitetaan samankaltaiseen kokemukseen perustuvaa ihmisten keskinäisesti jaettavaa sosiaalista tukea.

(Kippola-Pääkkönen 2020 28; Mikkonen 2018, 9). Vertaistuelle tyypillisiä piirteitä ovat tutuus, ystävällisyys sekä luottamuksellinen ja suvaitseva ilmapiiri ja se on luonteeltaan osallistavaa ja rohkaisevaa. (Kangasniemi, ym. 2015, 13–15.) Vertaistuen antamista ja saamista voi tapahtua missä elämän tilanteessa tahansa, esimerkiksi opiskelijoiden välillä tai vanhempien kesken hiekkalaatikolla. Vertaistuki on kokemukseen perustuvaa tukea, jota voi antaa toinen ihminen samankaltaisessa elämäntilanteessa. (Toija 2011, 12). Ammattilaisten, vertaistukijoiden ja läheisien antama sosiaalinen tuki on toisiaan täydentävää ja se mahdollistaa oppimisen toisten kokemuksista. Vertaistuki tarjoaa eräänlaisen sosiaalisen identiteetin ja tutkimuksen mukaan pitkäaikaissairaiden vanhemmat kokivat yhteenkuuluvuuden tunnetta niiden vanhempien kesken, joilla on myös sairas lapsi. (Kippola-Pääkkönen 2020, 28.) Tässä opinnäytetyössä vertaistuellla tarkoitetaan sairastuneiden tai heidän läheisten tukemista vertaistuen avulla, jota antaa valmennetut vertaistukijat. Vertaistuellla voi olla terveyteen ja hyvinvointiin suoria, että epäsuoria vaikutuksia (Kippola-Pääkkönen 2020, 28). Vertaistuki edesauttaa fyysistä, henkistä ja psyykkistä terveyttä ja samalla se voi edistää käyttäytymismuutoksia ja itsehoitoa. Vertaistuki auttaa vähentämään ongelmallista terveyskäyttäytymistä ja masennusta sairauden hoidossa. (Mynttinen, 2013, 8; Heisler 2009, i24.) Vertaistuki voi toimia selviytymiskeinona ja se voi vahvistaa positiivisesti minäpystyvyyttä (Kippola-Pääkkönen 2020, 28).

Vertaistuki on sitä, että yksilö antaa kokemuksensa toisen käyttöön, ja sen vastaanottaja pystyy eläytymään tähän. Toisen kokemusmaailma avautuu vertaissuhteessa oman kokemuksen kautta. (Toija 2011, 12; Mikkonen 2009, 30.) Henkilöt, joilla on omakohtainen kokemus asiasta voivat tarjota kuormittavasta tilanteesta selviämiseen ainutlaatuista ja erilaista emotionaalista tukea sekä selviytymistä vahvistavaa tukea, kuin ammattilaiset. (Kippola-Pääkkönen 2020, 28). Henkilöt, jotka voivat jakaa samankaltaisen kokemuksen asiasta mahdollistavat emotionaalisen tuen; ymmärtämistä, hyväksymistä ja tunteiden käsittelemistä. Samankaltaiseen kokemukseen pohjautuen henkilöt vahvistavat prosessiin liittyviä tunteita ja huolenaiheita todellisiksi, tällainen emotionaalinen tuki voi alentaa stressitilaa ja auttaa tilanteessa

selviytymiseen. (Kippola-Pääkkönen 2020, 28.) Vertaistuen kehäteorian malli auttaa jäsentelemään vertaistukijan roolia tukijana kriisin keskellä. Vertaistukijan sijoittuminen mallissa ulkokehälle mahdollistaa sen, että kriisissä oleva ihminen tai hänen läheisensä voi rauhassa purkaa tilannetta (Hakala 2019.) Samanlaisen kokemuksen läpikäynyt henkilö voi tarjota myönteisen roolimallin tilanteesta selviämiseen ja samalla luoda toivoa tulevaisuuteen. (Kippola-Pääkkönen 2020, 28).

OLKA edellyttää, että kaikki vertaistukijat ovat koulutettuja ja vaitiolositoumuksen tehneitä ja oman roolinsa tunnistavia vertaistukijoita. Toivo-vertaistukivalmennuksen tarkoituksena on, että jokainen valmennuksen käynyt oppisi itse tunnistamaan, onko valmis vertaistukijaksi. Valmennuksen jälkeen osallistuja voi huomata, että ei ole vielä valmis toimimaan vertaistukijana, mutta voi sen sijaan ryhtyä tehtävään myöhemmässä vaiheessa. Vaikka osallistuja ei olisi halukas toimimaan vertaistukijana ollenkaan, on valmennus voinut auttaa häntä ymmärtämään omaa ja toisen tilannetta. (Toija 2020, 124.) OLKA Kokkola valmentaa uusia vertaistukijoita kaksi kertaa vuodessa. Koronatilanteen vuoksi valmennukset ovat järjestetty Kokkolassa tähän asti täysin etävalmennuksena. Etävalmennuksesta on saatu myönteisiä kokemuksia, ja se mahdollistaa verkostossa yhteistyön, niin että etävertaistukivalmennuksia on ollut tarjolla verkostossa usein.

OLKA® verkosto on vuoden 2021 aikana on ottamassa käyttöön Toivo-vertaistukisovelluksen. Toivo-sovellus saattaa yhteen tuen hakijat ja koulutetut vertaistukijat ja antaa heille mahdollisuuden keskustella ilman yhteystietojen vaihtamista. Sovellus mahdollistaa vertaistuen tarjoamisen ajasta ja paikasta riippumatta. Koulutetut vertaistukijat toimivat sovelluksessa oman yhdistyksensä kautta ja ohjaavat tuettavat tarvittaessa potilasyhdistysten palveluiden pariin. (Olkatoiminta 2021.)

2.5 Kokemustoiminta

Kokemustoiminta on järjestölähtöistä asiantuntijuutta, jossa jaetaan kokemustietoutta yleisölle. Kokemuksellinen tieto antaa syvempää ymmärrystä työskentelyyn tai opiskeluun ja tarjoaa laajempaa näkökulmaa ammattilaiselle. (Palovuori & Saastamoinen 2020, 99.) Kokemustoiminnassa käytetään monia erilaisia nimikkeitä. Nimikkeenä kokemustoimija on uusi ja se on otettu laajalti käyttöön kokemustoimintaverkostossa. Mielenterveys- ja päihdepuolella puolestaan käytetään erityisesti kokemusasiantuntija -nimikettä. (Palovuori & Saastamoinen 2020, 99.) Henkilöä, jolla on omakohtaista kokemusta joko sairastavana, kokeneena, toipuneena, kuntoutuvana, palveluita käyttäneenä tai läheisenä voidaan nimittää kokemustoimijaksi tai -asiantuntijaksi. Kokemustoimijan tehtävä on ymmärryksen ja tiedon lisääminen laajasti eri alojen ammattilaisille, opiskelijoille ja suurelle yleisölle. Kokemustoimijat ja -asiantuntijat ovat saaneet koulutusta kokemusasiantuntijana toimimiseen ja oman kokemustarinan työstämiseen, mutta kokemusasiantuntijat tehtävässä voivat toimia myös kouluttamattomina. (Hirschovits-Gerz, Sihvo, Karjalainen, Nurmela 2019,12.)

Kokemusasiantuntijuus on kehittynyt Suomessa erilaisten hankkeiden ja projektien kautta (Hovi 2017, 1). Toisaalta on mahdollista, että kokemusasiantuntijoiden tekemä työ muodostuukin erilaisten hankkeiden kautta taustajärjestöjen omien päämäärien tavoittelemiseksi (Meriluoto 2018, 96). Koulutettuja kokemustoimijoita voi olla yhdessä ammattilaisen kanssa kehittämässä palvelua. Jaetun asiantuntijuuden kautta kummankin osapuolen osaamista voidaan hyödyntää yhdessä. Kokemustoimijoita ja kokemusasiantuntijoita työskentelee osana terveys -ja sosiaalipalveluja täydentäen ammattilaisten osaamista tuomalla kokemusosaamista ammattilaisen tekemän työn rinnalle. Ammattilaisten ja kokemustoimijoiden tekemä yhteistyö on vielä aika uusi toimintamuoto, joten haasteita voi esiintyä koska julkisen sektorin organisaatiot muuttuvat hitaasti ja jaettu asiantuntijuus voi olla vielä vierasta osalle ammattilaisista. (Hovi 2017, 1.)

Keski-Pohjanmaan alueella toimii kokemusosaamisen KOSTI ry:n hallinnoima työryhmä eli KPKOOS, tähän työryhmään kuuluu eri useita eri toimijoita, esimerkiksi yhdistyksien tai julkisten organisaatioiden koulutettuja kokemusasiantuntijoita sekä ammattihenkilöitä. Työryhmän tavoitteena on lisätä tietoa laajasti kokemustoiminnasta ja lisätä yhteistyötä eri toimijoiden kesken. OLKA Kokkola tekee yhteistyötä alueellisen kokemusosaamisen työryhmän kanssa osallistumalla yhteisien tapahtumien järjestämiseen sekä OLKA Kokkolan projektipäällikkö toimii kokemusosaamisen työryhmän sihteerinä ja koollekutsujana vuonna 2021.

3 VAPAAEHTOISTOIMINTA

Vapaaehtoisuus on maailmanlaajuinen ja ajaton ilmiö, joka hahmottuu yksilöllisellä ja yhteiskunnallisella tasolla ainutlaatuiseksi (Harju 2019, 18–21; Marjovuori 2014, 14–16). Osalla ihmisistä on halu tehdä jotakin muiden hyväksi ilman palkkiota. Vapaaehtoinen saa osallistumisestaan merkityksellisyyden ja osallisuuden kokemuksia ja on todettukin, että se parantaa vapaaehtoistoimijan hyvinvointia. (Harju 2019, 18–21.) Monissa yhteiskunnissa vapaaehtoistyötä pidetään toivottavana, koska toisten auttaminen lisää yleistä sosiaalista harmoniaa. (Nelimarkka 2019, 8). Vapaaehtoistoiminta jää ikään kuin vertaistuen ja ammatillisen tuen väliin. Vertaistukijaan verrattuna vapaaehtoisena toimiminen ei välttämättä edellytä varsinaisesti yhteisen kokemuksen jakamista. (Mikkonen & Saarinen 2018, 24.).

3.1 Kolmas sektori

Kolmannen sektorin käsite sisältää ajatuksen, jonka mukaan yhteiskunnassa on erotettavissa eri tavoitteiden mukaisesti toimivia ja toisistaan eroavia sektoreita. Kolmannella sektorilla tarkoitetaan yhteiskunnassa julkisen ja yksityisen sektorin väliin jäävää aluetta, jonka toimintaa kuvaa yleishyödyllisyys ja vapaaehtoisuus. (Ruuskanen, Jousilahti, Faehnle, Kuusikko, Kuittinen & Strömberg 2020, 20; Selander 2018, 13.) Järjestöt edustavat kansalaisyhteiskuntaa ja järjestöistä käytetään nimitystä ”kolmas sektori” jolla tarkoitetaan kansalaislähtöistä toimintaa. (Koskinen-Ollonqvist & Aalto-Kalliola 2013, 338). Kolmannella sektorilla tarkoitetaan järjestäytyneitä toimintamuotoja, jotka toimivat julkisen ja voittoa tavoittelevien yritysten rinnalla käsittäen yhdistyksiä, järjestöjä ja liikkeitä, jotka puolestaan eivät tavoittele voittoa. Vapaaehtoistoimintaan perustuvat järjestöt muodostavat yhden osan kolmannesta sektorista. (Nelimarkka 2019, 8.) Eri järjestöjen toimintatavoissa on eroja, osa järjestöistä tuottaa palveluja, kun taas osa järjestöistä puolestaan keskittyy kansalaisvaikuttamiseen. Sosiaali- ja ter-

veysjärjestöjen tarkoituksena voi olla ryhmän, oman jäsenistön tai jonkin suuremman väestönosan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen. (Koskinen-Ollonqvist & Aalto-Kalliola 2013, 338.)

Suomessa sosiaali- ja terveysjärjestöt ovat jakautuneet niin valtakunnallisesti kuin alueellisesti. Koko maassa on sosiaali- ja terveysalan rekisteröityjä yhdistyksiä noin 10 000, joista arviolta 200 yhdistystä toimii valtakunnallisesti. Sosiaali- ja terveysalan järjestöillä on ollut ja on edelleen merkittävä rooli yhteiskunnan kehittymisessä. Sosiaali- ja terveysalan järjestöt tekevät merkittävää työtä kansalaisten hyvinvoinnin takaamiseksi. (Peltosalmi, Eronen, Haikari, Laukkarinen, Litmanen, Londén & Ruuskanen 2020, 19–29.) Järjestöt tavoittavat haavoittuvassa asemassa olevat ihmisryhmät ja tukevat vaikeissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä ja heidän läheisiään. Sosiaali- ja terveysjärjestöille tyypillisiä tehtäväalueita ovat vaikuttamistoiminta, vertais- ja vapaaehtoistoiminta, asiantuntijuus sekä palvelujen tarjoaminen. (Hellstèn 2015, 5.) Järjestöt tarjoavat laajasti tukea, tietoa, apua sekä erilaisia mahdollisuuksia osallistua toimintaan. Järjestöt järjestävät monipuolisesti esimerkiksi vapaaehtois- ja vertais-toimintaa, neuvontapalveluita, arjessa selviytymisen apua, yksinäisyyden ehkäisyä sekä virkistys- ja harrastustoimintaa. (Hellstèn 2015; Soste 2020.)

3.2 Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa

Yleisesti ottaen kaikissa kulttuureissa vapaaehtoista auttamista arvostetaan, ja se on siksi palkitsevaa sekä mielekästä. Ihmisten auttaminen kerryttää yleistä hyvää, minkä vuoksi auttamista pyritään vahvistamaan ja kehittämään. (Mikkonen & Saarinen 2018, 24.) Pohjoismaat edustavat Euroopan kärkisijaa vapaaehtoistyötä tekevän väestön määrässä. (Pohjoismainen ministerineuvosto 2020, 12–14.) Järjestäytynyt vapaaehtoistyö on yleishyödyllistä ja sen avulla pyritään tuottamaan hyvinvointia yhteiskuntaan ja se on luonteeltaan julkisen sekto-

rin palveluja täydentävää ja tukevaa toimintaa. Vapaaehtoistyön tulisi suuntautua ennaltaehkäisevään työhön ja vastuun korjaavasta työstä tulee edelleen kuulua julkiselle toimijalle ja ammattilaisille. (Nelimarkka 2019,9–10.)

Vapaaehtoistyöhön liittyy erilaisia kulttuurisidonnaisia vivahteita, Pohjoismaissa vapaaehtoistyö liittyy tasa-arvoiseen yhteiskunnalliseen ajatteluun ja yhdistysmaailmaan, kun taas esimerkiksi Aasiassa vapaaehtoistyö liittyy enemmän sosiaalisiin auttamiseen, kuten sukulaissuhteissa auttamiseen. (Harju 2019, 18–19.) Sipolan (2019) tehdyn vapaaehtoistyötä Suomessa käsittelevän tutkimuksen tulosten perusteella osallistuminen vapaaehtoistoimintaan on suomalaisilla monimuotoista sekä aktiivista. Tulosten mukaan lähes joka toinen suomalainen oli osallistunut vapaaehtoistoimintaan kuluneen vuoden aikana. Suosituimpia vapaaehtoistyön alueita ovat urheilu, ikäihmiset sekä lapset ja nuoriso. (Sipola 2019, 50–53.)

Vapaaehtoistyö lisää hyvinvointia, mutta toisaalta vapaaehtoistyön taloudellinen arvo on merkittävä. Suomessa vapaaehtoistyön vuosittaiseksi arvoksi voidaan arvioida olevan kolme miljardia euroa. Toisaalta tämä luku voi olla todellisuudessa suurempi, koska Tilastokeskuksen vuoden 2018 raportin mukaan 28 % suomalaisista tekee vapaaehtoistyötä. Edellä mainitussa raportissa huomioitiin ainoastaan järjestöjen tai ryhmien hyväksi tehty vapaaehtoistyö. Puolestaan taloustutkimuksen samana vuonna tehdyn tutkimuksen mukaan jopa 42 % suomalaisista osallistui vapaaehtoistoimintaan, joten tästä syystä rahallinen arvo on luultavasti suurempi. (Hoffrén 2019, 42–43.)

Kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta vapaaehtoistoiminnan ja vapaaehtoisjärjestöjen roolit ovat moninaiset: ne tukevat, korvaavat ja uudistavat julkisia ja ammatillisia palveluja (Lehmusvuori, 2016, 8). Yksilöistä muodostuu kansalaisyhteiskunta, jossa yksilöt voivat turvautua ja nauttia valtion oikeuksista ja samalla myös velvollisuuksista. Kansalaisyhteiskunta toimii osallistumisen, aktiivisuuden, toiminnan ja vaikuttamisen kautta. Suuntautumalla itsestä ulospäin, yksilö astuu esiin yhteisöllisyyden alueelle, jossa hän voi toimia monin eri tavoin kuten osallistumalla yhdistyksien toimintaan tai vertaisryhmiin. (Harju 2005, 67–70).

Vapaaehtoistoiminta ei ole pelkästään tekoja ja vapaaehtoistoiminta liittyykin oleellisesti arvoihin ja ihmisyyteen (Nelimarkka 2019, 12–13.). Vapaaehtoisen auttamisen voidaan kokea olevan myös harrastus ja vapaaehtoisille hyöty tulee auttamisen ilosta. (Mikkonen & Saarinen 2018, 24–25). Vapaaehtoistyölle on tavanomaista tarkastella sitä altruistisen motivaation kautta tehtynä toimintana, jonka tavoitteena on lisätä sosiaalista hyvinvointia yleisesti. Vapaaehtoistyötä toteutetaan tyypillisesti ammattilaisten johtamissa kolmannen sektorin yhdistyksissä, mutta lisäksi myös erilaisissa julkisissa laitoksissa. Vapaaehtoistyöntekijät hahmotetaan lisäresurssina palkkatyöntekijöiden rinnalla. Vapaaehtoistyöntekijöiden tarve arvioidaan, jonka jälkeen vapaaehtoiset ammattimaisesti rekrytoidaan, koulutetaan ja perehdytetään tehtäviinsä. (Marjovuori 2014, 15.)

3.3 Vapaaehtoistoimintaan motivoituminen ja sitoutuminen

Vapaaehtoiset tekevät vapaaehtoistyötä vastikkeetta eivätkä koe auttamistyötä varsinaiseksi työksi. Vapaaehtoistoimintaan hakeudutaan erilaisista syistä, kuten auttamisen halusta, velvollisuuden tunteesta, tai halusta kartuttaa kokemusta ja ilosta oppia uusia asioita. Toisaalta vapaaehtoistoimintaan mukaan tuleva voi haluta tutustua uusiin ihmisiin ja kokeakseen yhteisöllisyyttä. Ihmiset hakeutuvat vapaaehtoiseksi omien mahdollisuuksien ja ideologioidensa pohjalta. (Mikkonen & Saarinen 2018, 24–25.) Kun motiivit ja toimintamahdollisuudet kohtaavat, niin tällöin vapaaehtoiset ovat innostuneita ja sitoutuneita toimintaan. Kuitenkin motivaatiotekijöiden tunnistamista hankaloittaa niiden vaihtelu elämänvaiheen, iän ja sukupuolen mukaan. Yksiselitteistä ja ainuttakaan tekijää sille miksi ihmiset tekevät vapaaehtoistoimintaa ei ole. (Mikkonen & Saarinen 2018, 25.)

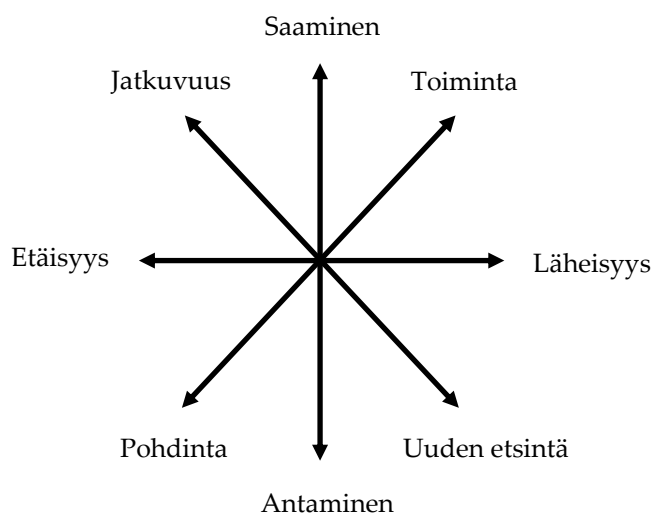
Yeung (2005) on tutkimuksensa perusteella luonut vapaaehtoistoiminnan timanttimallin, malli auttaa ymmärtämään vapaaehtoistoimijoiden motiiveja. Timanttimalli on jaettu motivaation neljään eri ulottuvuuteen, jonka ääripäät ovat toistensa vastakohtia. Ulottuvuudet

ovat saaminen – antaminen, jatkuvuus – uuden etsintä, etäisyys – läheisyys ja pohdinta – toiminta. (Yeung 2005, 108.) Vapaaehtoismotivaation timanttimali on esitetty KUVIOSSA 1. Yeungin (2005) motivaation timanttimali sopii hyvin myös sairaalavapaaehtoisten valmennuksen tueksi ja se toimii vapaaehtoiselle itselleen välineenä motivaation tunnistamiseen.

Ensimmäinen ulottuvuus timanttimalissa on ”saaminen ja antaminen” tämä ulottuvuus vastaa kysymyksiin mitä toiminta antaa vapaaehtoiselle. Yeungin (2005) tutkimuksen tulokset kertovat tyypillisestä ajatuksesta, että antaessaan saa. Seuraava ulottuvuus ”jatkuvuus -uuden etsintä” ilmentää motiivien ja sitoutumisen sisäkkäisyyttä. Yeungin (2005) mukaan hyvät kokemukset aikaisemmasta vapaaehtoistyöstä auttoivat ihmisiä sitoutumaan tai osallistumaan uuteen vapaaehtoistoimintaan. Kolmas ulottuvuus ”etäisyys -läheisyys” selventää sosiaalisten suhteiden merkitystä vapaaehtoistoiminnassa. Useat vapaaehtoiset toivoivat saavansa kuulua johonkin tai mahdollisuuden saada tutustua uusiin ihmisiin. Kokemus menestystä on tärkeä osa vapaaehtoistoimintaa ja sitä kautta edistetään sosiaalista vuorovaikutusta. Neljäs timanttimalin ulottuvuus ”pohdinta -toiminta” esittää kysymyksen onko vapaaehtoistoiminta pelkästään tekoja. (Yeung 2005, 104–109.) Vapaaehtoistoimintaan saattaa motivoida oman aseman tai arvotuksen vahvistaminen, joten asia ei ole yksiselitteinen. On hyväksyttävää tuntee arvostusta ja mielihyvää osallistuttaessa vapaaehtoistoimintaan. (Katajanoja 2019, 89.) Osallistuminen vapaaehtoistoimintaan voi kehittyä tärkeäksi tekijälleen sillä osallisuus vahvistaa sidettä yksilön ja yhteiskunnan välillä ja ehkäisee syrjäytymistä. Samalla vapaaehtoistyö synnyttää lisäresurssin hyvinvointiyhteiskunnalle. (Lehmusvuori 2016, 9.)

Ihmiset osallistuvat vapaaehtoistoimintaan kukin yksilöllisen motivaation, mahdollisuuksiensa, ja toiveidensa pohjalta. Vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtevien ihmisten erilaiset lähtökohdat vaihtelevat yrittäjämäisistä ja itseohjautuvista toimijoista enemmän järjestäytyneempään tai sosiaalista muutosta hakeviin toimijoihin. Erilaisia toimijoiden lähtökohtia valottaa suhde pysyvyyteen tai vastaavasti pyrkimys muutokseen ja vaikuttamiseen. (Macduff, Netting, O'Connor & Merrill 2006, 31–36.) Vapaaehtoistoimintaa koordinoivan tahon tulee tunnistaa erilaisien motivaatioiden kautta toimivat vapaaehtoiset, sillä tunnistaminen auttaa

vapaaehtoistoimintaan sitoutumista. Vapaaehtoistyön johtamisen näkökulmasta vapaaehtoisten vaihtuvuuteen tulisi suhtautua yhtä ei-toivottuna ilmiönä kuin työntekijöiden vaihtuvuuteen yleensä. Kaikki mikä vahvistaa vapaaehtoistyöhön sitoutumista lisää vapaaehtoisten tekemää työtä. Mitä enemmän vapaaehtoiset sitoutuvat vapaaehtoistyöhön, sitä enemmän he tekevät vapaaehtoistyötä. (Foster-Bey, Grimm & Dietz, 2007, 4–6.)

KUVIO 1. Motivaation timanttimalli (mukaillen Yeung 2005, 107)

4 OPINNÄYTETÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata, millaisia käsityksiä ja kokemuksia Keski-Pohjanmaan keskussairaalan hoitohenkilöstöllä on sairaalavapaaehtoistoiminnan ja vertaistuen hyödyistä potilaille ja heidän omaisilleen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tulosten pohjalta kehittää yhteistyömalli sairaalan ja OLKA Kokkolan välille. Tavoitteena oli, että yhteistyömallin myötä sairaalan potilaat saavat tietoa ja tukea OLKA Kokkolan kautta.

Opinnäytetyön tutkimusosiossa haettiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Millaisia käsityksiä tai kokemuksia hoitajilla on koordinoitun sairaalavapaaehtoistyön ja vertaistuen hyödyistä potilaille ja heidän omaisilleen?
- 2) Miten hoitajat kehittäisivät OLKA-toiminnan ja osastojen yhteistyötä, jotta potilaat hyötyisivät sairaalassa olonsa aikana OLKAN tarjoamasta vapaaehtoistoiminnasta ja vertaistuesta?

Saatuja tuloksia hyödynnettiin OLKA Kokkolan ja Keski-Pohjanmaan keskussairaalan yhteistyömallin rakentamiseen.

5 OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN KUVAUS JA MENETELMÄVALINNAT

Tässä luvussa kuvaan opinnäytetyön aiheen valintaprosessia ja rajausta, kuvaan toimintaympäristön sekä kohderyhmän ja perustelen menetelmävalinnat ja lopuksi kuvaan opinnäytetyön toteuttamisen.

5.1 Aiheen valinta ja rajaus

Opinnäytetyön aihe nousi esille tarpeesta kehittää sairaalavapaaehtoistoimintaa Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa. Opinnäytetyön aiheesta kävin ensimmäiset keskustelut syksyllä 2019. Tuolloin ei ollut vielä tietoa saako OLKA-toiminta rahoituksen. Syksyllä 2019 sairaalavapaaehtoistoiminnan pilottitoiminta oli käynnissä ja ensimmäiset koulutetut sairaalavapaaehtoiset olivat aloittaneet toimintansa Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa. Vapaaehtoistoinnasta oli saatu hyvää palautetta, mutta vapaaehtoistoiminnan toteuttaminen tarvitsi sairaalassa lisää yhteistyötä ja kehittämistä. Opinnäytetyöni aiheeksi muodostui lopulta sairaalavapaaehtoistoiminnan kehittäminen siten, että hoitohenkilökunnan ääni tulee kuuluviin. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystyöntekijäyhtymän (Soiten) ja Kosti ry:n kanssa.

5.2 Toimintaympäristön ja kohderyhmän kuvaus

Soite on maakunnallinen perus- ja erikoispalvelut sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut yhteen liittävä kuntayhtymä, joka on aloittanut toimintansa vuoden 2017 alusta. Kuntayhtymässä yhdistyivät Keski-Pohjanmaan erikoissairaanhoidon- ja peruspalvelukuntayhtymä (sis. Keski-Pohjanmaan keskussairaalan ja Peruspalveluliikelaitoksen Jyta), Kokkolan kaupungin sosiaali- ja terveystyöntekijäyhtymä (sis. Kruunypyö) sekä Perhon kunnan sosiaali- ja terveystyöntekijäyhtymä.

Soitessa työskentelee noin 3800 eri alan ammattilaista, suurimpina ryhminä ovat hoitotyön henkilöstö sekä lääkärit. Jäsenkuntia on kymmenen ja yhteenlaskettu väestöpohja on noin 78 000 henkilöä. Käytännössä kuntayhtymään kuuluva erikoissairaanhoidon osa, Keski-Pohjanmaan keskussairaala, on lähin päivystävä sairaala noin 200 000 asukkaalle. (Soite 2020.)

Kävin keskustelua opinnäytetyön työelämäohjaajan kanssa opinnäytetyön kohderyhmästä syksyllä 2019, kun ensimmäiset sairaalavapaaehtoiset oli valmennettu toimimaan pilottiyksikössä ja toimintaa suunniteltiin laajennettavaksi käsittämään useampia sairaalan yksiköitä. Opinnäytetyön kohderyhmä koostui Soiten kuudesta eri yksiköstä, jotka toimivat myös OLKA Kokkolan yhteistyöyksikköinä. Keskussairaalan yksiköistä kohderyhmään kuuluivat medisiinisten osastojen, vaativan neurologisen kuntoutusosaston, lastensairaalan hoitohenkilökunta. Kohderyhmään kuuluivat lisäksi yleislääketieteen osastojen hoitohenkilökunta. Opinnäytetyön ohjausryhmään nimettiin ohjaava opettaja Centria-ammattikorkeakoulusta, KOSTI ry:n toiminnanjohtaja sekä Keski-Pohjanmaan keskussairaalan johtajaylihoitaja sekä hankkeen projektipäällikkö. Lisäksi OLKA -verkoston asiantuntijat olivat tietoisia opinnäytetyön etenemisestä. OLKA Kokkolan juttukaveritoimintaa ja vertaistukijatoimintaa oli vuoden 2020 alkuvuoden aikana toteutettu yleislääketieteen osastolla sekä vaativan neurologisen kuntoutuksen osastolla ja oli tarkoitus, että OLKA-toiminnan yhteistyöyksiköt laajentuivat käsittämään useampia yksiköitä.

5.3 Laadullinen tutkimusmenetelmä

Laadullista tutkimusta voidaan luonnehtia prosessiksi, jossa aineistonkeruun väline on inhimillinen eli tutkija itse. Toisin sanoen aineistoon liittyvien tulkintojen voidaan katsoa syntyvän tutkijan omassa tietoisuudessa pikkuhiljaa tutkimusprosessin edetessä. Laadullinen tutkimus on eräänlainen oppimistapahtuma, koska siinä on kyse tutkimustoiminnan sisäistämi-

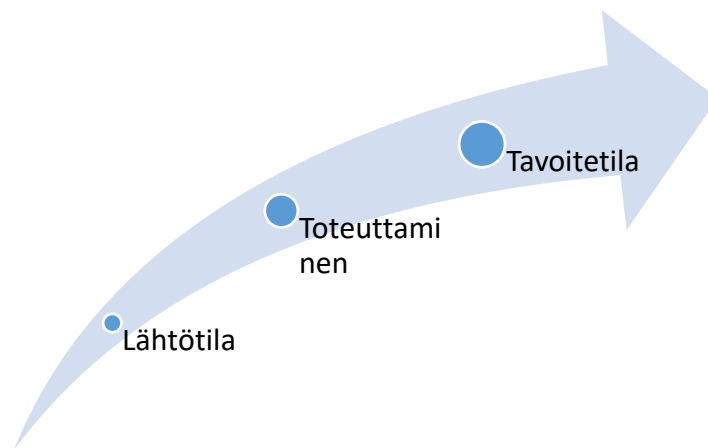
sestä. Laadullinen tutkimus näyttäytyy prosessina, sillä etenemisen vaiheet eivät ole välttämättä jäseneltävissä selkeästi, vaan ratkaisut tutkimustehtävään tai aineistonkeruuseen liittyen voivat muotoutua tutkimuksen edetessä. (Kiviniemi 2018, 73.)

Laadullista tutkimusta on tehty sosiaalitieteissä 1800-luvun lopulta alkaen, mutta hoitotieteessä sen käyttö on vakiintunut 1980-luvulla, kuten muissakin ihmistieteissä. Kvalitatiivinen tutkimus sisältää joukon erilaisia lähestymistapoja, jotka voivat olla myös päällekkäisiä. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 49.) Kvalitatiivisen tutkimuksen käyttöalueiksi voidaan käsittää uusia tutkimusalueita, joista ei tiedetä vielä paljon. Laadullinen tutkimus sopii menetelmäksi silloin, kun halutaan saada tutkittavaan asiaan uusi näkökulma, eli asiaa tutkitaan tällöin sen ymmärtämisen näkökulmasta. Laadullisen tutkimuksessa pyritään kuvaamaan, millainen tutkittava ilmiö on tutkimukseen osallistuneiden näkökulmasta. (Kylmä & Juvakka 2007, 57.) Jokaista ilmiötä ja tutkimuskohdetta ei voida ainoastaan määrällisesti mitata tai havainnoimalla tutkia, jolloin ilmiön ymmärtämiseksi tarvitaan ihmisten kuvauksia ilmiöstä. Poiketen kvantitatiivisista tutkimuksista, kvalitatiivisissa tutkimuksissa ei ole tavoitteena yleistettävyyys, ja tämän vuoksi otos ei ole satunnainen, vaan harkinnanvarainen. Harkinnanvaraisesta otoksesta puhutaan silloin kun otokseen tavoitellaan osallistujia, jotka edustavat tutkittavaa ilmiötä monipuolisesti ja hyvin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2016, 135–137; Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 49–67.) Kvalitatiivinen tutkimus sopii menetelmäksi opinnäytetyöhöni, koska tarkoituksena oli kuvata hoitajien käsityksiä ja kokemuksia vertaistuen ja muun sairaalavapaaehtoistoiminnan hyödyistä.

5.4 **Konstruktiiivinen lähestymistapa**

Tutkimustoiminta ja kehittämistoiminta eroavat toisistaan, mutta usein liikutaan myös niiden rajapinnalla. Kehittävässä tutkimuksessa tutkimuksellinen tarve yhdistyy kehittämistoimintaan käytännössä. (Toikko & Rantanen 2009, 156.) Konstruktiivisen tutkimuksen tavoit-

teena on saada käytännön ongelmaan uudenlainen ja teoreettisesti perusteltu ratkaisu. Konstruktivisessa tutkimuksessa työn tilaajaan ja tekijän välinen vuorovaikutus ja yhteistyö koo-rostuu ja työn tilaaja sitoutuu kehittämiseen. Työn tavoitteena on kokemuksellinen oppimi- sen kautta kiinnittää huomiota tutkimuksen tuottamaan teoreettiseen vaikutukseen. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2015, 66; Lukka 2003.) Konstruktivisen tutkimusmenetelmän tarkoitus on parantaa organisaation toimintaa löytämällä ongelman ratkaisuun sopiva työkalu ja se so- pii lähestymistavaksi, kun tehtävänä on luoda konkreettinen tuotos. (Ojasalo, Moilanen & Ri- talahti, 2015, 65–66.) Kehittämistyön avulla pyritään luomaan käytännöllisiä välineitä, jonka päämääränä on saavuttaa uusia tai parannettuja tuotteita, tuotantovälineitä tai tuotantome- netelmiä ja palveluja (Toikko & Rantanen 2009, 19–20). Ydinkäsite konstruktio tarkoittaa eri- laisia rakenteita, malleja, menetelmiä ja toteutuksia (March & Smith 1995, 253). Näiden lisäksi konstruktio on laajennettu käsittämään myös muita innovatiivisia malleja, jotka kehittävät ongelmaan ratkaisuja. (Järvinen & Järvinen 2004, 107).

KUVIO 2. Innovaation toteuttamisprosessi (mukaiillen Järvinen & Järvinen 2004, 107)

Prosessi eteni konstruktivistisesta tutkimuksesta mukailleen ja työelämälähtöisesti. Konstruktivisella menetelmällä voidaan luoda jotain uudentyyppistä, joka kehittää itsessään uutta todelli- suutta (Lukka 2001). Opinnäytetyön aihe nousi käytännön ongelmista. Tutkimusongelman määrittelyn jälkeen opinnäytetyön varsinainen aihe varmistui ja sovin työlle ohjausryhmän. Ohjaava opettaja hyväksyi tutkimussuunnitelman ja teemahaastattelurungon kesäkuussa

2020 sekä Soiten johtajaylihoitaja myönsi tutkimusluvan syyskuussa 2020. Lähetin tiedotteet (LIITE 1) ja kutsut haastatteluihin syyskuussa 2020 yksiköiden esimiehille. Teemahaastattelut toteutin parihaastatteluna loka-marraskuussa 2020. Tutkimustulokset esittelin ohjausryhmälle tammikuussa 2021. Kävin keskustelua ohjausryhmän kanssa ja tuloksista nousi selkeäksi kehittämisasiheeksi OLKA-toiminnan tunnettuuden lisääminen Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa. Vaikka OLKA-toiminta on sinänsä jo toimintamalli, tilanteessa oli keksittävä käytännöllisempi ratkaisu. Vanhan innovaation heikot tulokset motivoivat rakentamaan uutta innovaatiota. (Järvinen & Järvinen 2004, 107). Konstruktivisen tutkimusmenetelmän ydinominaisuudet keskittyvät tosielämän ongelmiin, joille voidaan löytää ratkaisu käytännössä. Tutkimusmenetelmä tuottaa innovatiivisen rakenteen, jonka avulla voidaan ratkaista tosielämän ongelman. Se sisältää kehitetyn rakenteen jalkauttamisen kokeilun ja siten se samalla testaa rakenteen sovellettavuutta. Menetelmä edellyttää tutkijan ja käytännön edustajien tiimityötä ratkaisun toimivuuden saavuttamiseksi ja mittaamiseksi. Menetelmä linkittyy aikaisempaan teorian tietoon ja kiinnittää erityisesti huomiota empiiristen havaintojen peilailmiseen takaisin teoriaan. (Lukka 2003, 84–85.)

KUVIO 3. Konstruktivisen tutkimusmenetelmän ydinominaisuudet (mukaillen Lukka 2003, 85)

Kehittämistehtävän aiheen varmistumisen jälkeen aloitin toimintamallin rakentamisen yhteistyöyksiköihin yhdessä hankkeen projektipäällikön kanssa helmikuussa 2020. Opinnäytetyön vaiheista keskustelin ohjausryhmän jäsenten sekä yksiköiden esimiesten ja hoitajien

kanssa konstruktivisen tutkimuksen ottein. Keskustelua kävin OLKA-toiminnan kehittämisestä yhteistyöyksiköiden hoitajien näkemyksiä ja toiveita huomioon ottaen. Ohjausryhmä hyväksyi yhteistyömallin maaliskuussa 2021. Yhteistyömalli otettiin käyttöön huhtikuussa 2021 ja se toimii OLKA Kokkolan työntekijöiden sekä hoitajien välisen yhteistyön tukena. Yhteistyömallia jalkautetaan yksiköihin kesän ja syksyn aikana ja sen toimivuutta arvioidaan yhteisissä kehittämistapaamisissa ja palautekyselyllä. Prosessin kulkua ajallisesti olen avannut alla olevassa kuviossa. (KUVIO 4)

KUVIO 4. Opinnäytetyön eteneminen konstruktivista prosessia mukaillen

5.5 Aineistonkeruu ja analyysi

Toteutin aineiston keruun teemahaastattelulla, joka on kvalitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä. Haastattelu voidaan analysoida eri menetelmiä käyttäen (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 132–133). Haastattelussa tutkija on välittömässä kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa, ja tämä asetelma mahdollistaa tiedonhankinnan suuntaamisen haastattelutilanteessa. Haastattelussa vastausten taustalla olevia motiiveja on mahdollista saada esiin ja haastatteluaiheiden järjestystä on mahdollista muuttaa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34.)

Teemahaastattelussa, eli puolistrukturoidussa menetelmässä haastattelu kohdennetaan ennalta laadittuihin teemoihin. Teemahaastattelu lähtee menetelmänä siitä oletuksesta, että kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, tunteita ja uskomuksia voidaan tutkia tämän menetelmän avulla. Teemahaastattelu ei ota niinkään kantaa haastattelukertojen määrään, tai siihen, miten syvällisesti aiheen käsittelyssä edetään. Teemahaastattelussa kaikkein olennaisinta on, että haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa sen sijaan, että kysymykset olisivat kovin yksityiskohtaisia. Teemahaastattelu menetelmänä tuo tutkittavien äänen kuuluviin, koska se vapauttaa haastattelijan tutkijan näkökulmasta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48.)

Rajasin tutkimuksen käsittelemään niitä yksiköitä, joihin on tulossa tai on ollut OLKA-toimintaa. Vastaajien mukaanottokriteereistä kävin keskustelua työelämäohjaajan kanssa. Tutkimuksen mukaanottokriteerit olivat sekä lähi- ja sairaanhoitajat OLKAN yhteistyöyksiköistä. Lähetin haastattelukutsut lastensairaalan, medisiinisten yksiköiden, vaativan neurologisen kuntoutuksen yksikön sekä yleislääketieteen osastojen esimiehille. Toimitin haastattelukutsun mukaan tiedotteen (LIITE 1) ja teemahaastattelurungon (LIITE 2) etukäteen. Tiedotteessa kerroin, että tutkimus perustuu vapaaehtoisuuteen ja että osallistuja voi kieltäytyä tutkimuksesta tutkimuksen missä vaiheessa tahansa. Lisäksi mukaan lähetin esitteen OLKA-

toiminnasta. Vastaajat ilmoittautuivat halukkuudestaan osallistua haastatteluun suoraan minulle ja sovin heidän kanssaan ajan parihaastattelua varten. Kaikki parihaastattelut tapahtuivat rauhallisessa ympäristössä kasvotusten. Kaikki haastateltavat eivät olleet samasta yksiköstä vaan pyrin sekoittamaan osallistujia keskenään, jotta aineisto olisi mahdollisimman monipuolista ja rikasta ja jotta keskustelua syntyisi eri näkökulmista. Haastattelujen tallentamiseen pyysin osallistujilta luvat ja työn valmistuttua tuhosin tallenteet.

Haastattelutilanteessa on tärkeää myös haastattelijan rooli ja läsnäolo. Haastattelijan tehtävänä on järjestää turvallinen ja rauhallinen ilmapiiri ja ohjata keskustelua asetettujen tavoitteiden mukaisesti mutta myös motivoida haastateltavia keskustelemaan. Teemahaastattelua ohjasi teemahaastattelurunko (LIITE 2). Haastattelukysymykset perustuivat opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Haastattelukysymyksiä voidaan tarvittaessa tilanteessa tarkentaa, jotta tutkija pääsee haastattelussaan tarpeeksi syvälle vastauksiin, kun vastaajat esittävät käsitteensä kysyttävillä asioille tai ilmiöille. Haastattelijan tulee huolehtia, että vastauksia etsitään ainoastaan tutkimusongelman ja -kysymysten osalta. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 125–126.) Parihaastattelussa haastateltavat kommentoivat käsiteltäviä asioita spontaanisti yhdessä keskustellen. Parihaastattelu oli toimiva ratkaisu, sillä osallistujien aikataulujen yhteensovittaminen oli helpompaa kuin ryhmähaastattelussa. Lisäksi parihaastattelu antaa hyvin tilaa vastaajille, mutta voi toisaalta olla rohkaisevampi kuin yksilöhaastattelu. Parihaastattelu on ryhmähaastattelun alalaji. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 61.)

Haastateltavien määrä jäi pieneksi, mutta aineisto oli riittävää, koska haastattelut eivät tuottaneet enää uutta tietoa, eli aineiston saturaatio täyttyi. Koska kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään saamaan syvällinen ymmärrys aiheesta tai ilmiöstä, ei haastateltavien määrä ole olennainen. Muutamankin haastattelun perusteella voidaan saada merkittävää ymmärrystä ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110–112.)

Laadullisen aineiston analyysin tekemisessä keskeisintä on luokittelun tekeminen, luokittelun syntyminen ja näiden perusteet tulee kuvata luotettavuuden lisäämiseksi. Tulosten tulkittamisessa on pystyttävä perustelemaan tulkintojen esittäminen. (Hirsjärvi, Remes & Saja-vaara 2016, 232–233.) Laadullisen aineiston analyysin tavallinen tunnusmerkki on, että analyysi alkaa jo haastattelutilanteessa. Aineisto analysoidaan tyypillisesti pian aineistonkeruun jälkeen. Tutkijan päättely voi olla aineistolähtöistä eli induktiivista tai teorialähtöistä eli abduktiivista päättelyä. Analyysitekniikoita on useita, eikä ole yhtä oikeaa analyysitapaa. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 136.) Sisällönanalyysin avulla pyritään saamaan kuvaus tutkittavasta aiheesta tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 87.) Sisällönanalyysi ei välttämättä etene suoraviivaisesti vaan haastaa tekijän kohtaamaan omat kykynsä tutkijana (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 133–137).

Tutkimuksen aineiston analyysimenetelmänä käytin aineistolähtöistä eli induktiivista sisällönanalyysiä. Induktiivisessa sisällönanalyysissä aineisto etenee pelkistämisen, ryhmittelyn ja käsitteellistämisen mukaan ja raportointi on aineistolähtöistä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108; Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 133–137.) Kerätyn aineiston pelkistämisessä eli redusoinnissa analysoitava materiaali voi olla aukikirjoitettu haastattelu tai jokin muu kirjallinen tiedosto, josta epäolennainen tieto on poistettu. Pelkistäminen voi olla joko tiedon tiivistämistä tai pilkkomista osiin. Tätä ohjaa tutkimuskysymykset, jonka mukaan tutkimuksen kannalta tärkeät asiat pelkistetään joko litteroimalla tai koodaamalla. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109–110.) Pelkistämisen jälkeen seuraava vaihe on ryhmittely. Ryhmittelyn vaiheessa aineistosta etsitään alkuperäisilmausten samankaltaisuudet sekä eroavaisuudet. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Ryhmittelyn jälkeen alkaa vaihe, jossa aineiston pohjalta muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Käsitteellistämisessä edetään alkuperäisinformaatiosta johtopäätöksiin. Luokituksien yhdistelemistä jatketaan siihen saakka, kun se ei enää ole aineiston osalta hyödyllistä. Induktiivinen sisällönanalyysi on siis päättelyä, jota tutkimuksen ongelman asettelu ohjaa (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 133–137).

Kirjoitin auki tallennetut haastattelut tietokoneella fontilla 12 ja rivivälillä 1.5 ja aukikirjoitettua tekstiä tuli yhteensä 14 sivua. Syvennyin aineistoon lukemalla sen useasti kokonaiskuvan saamiseksi. Huomioiden tutkimuskysymykset pelkistin aineistosta tutkimuksen kannalta epäolennaisen tiedon pois. Pelkistämisen jälkeen etsin aineistosta vastauksia tutkimuskysymyksiin eli tutkimuskysymykset ohjasivat analyysiä. Asettelin aineistosta saadut vastaukset allekkain tutkimuskysymysten alle. Tämän jälkeen yhdistin samaa asiaa tarkoittavat asiat alaluokiksi ja annoin luokalle sisältöä vastaavan nimen. Jätin analyysin tähän vaiheeseen koska sain alaluokkien kautta konkreettisia tuloksia tutkimuskysymyksiin ja riittävän perustan kehittämistyöhön. Sisällönanalyysi on kuvattu liitteissä (LIITE 3).

6 HOITAJIEN KOKEMUKSIA SAIRAALAVAPAAEHTOISTOIMINNASTA JA SEN KEHITTÄMISESTÄ

Tässä luvussa kuvaan haastattelujen tulokset tutkimuskysymyksittäin. Aineisto koostuu kolmesta parihaastattelusta.

6.1 Hoitajien kokemuksia sairaalavapaaehtoistoiminnan ja vertaistuen hyödyistä

Kaikilla hoitajilla ei ollut kokemusta vapaaehtoistoiminnasta sairaalassa. Osalle vastaajista toiminta oli hieman tuttua ja siitä oli kuultu. Hoitajat kuvasivat OLKA-toiminnan tunnettouden vähäiseksi. Hoitajat kuvasivat vertaistuen ja muun sairaalavapaaehtoistoiminnan monipuolisesti hyödylliseksi sekä potilaalle, potilaan läheisille ja vapaaehtoiselle itselleen, mutta vastauksista kävi ilmi, että sairaalavapaaehtoistoiminta hyödyttää myös hoitohenkilökuntaa.

Toiminta on aika näkymätöntä meidän talossa.

Tosi vähän on niinkö kokemusta sairaalavapaaehtoistoiminnasta.

Hoitajat kuvasivat, että vertaistuki täydentää ammattilaisten antamaa tukea. Lisäksi hoitajien mukaan kiireisessä hoitotyössä ei välttämättä ehdi juttelemaan potilaan kanssa niin paljon kuin haluaisi. Vertaistukijoiden käynti hyödyttää myös hoitajia, koska silloin sairastunut saa tukea myös muualta kuin hoitajilta ja tämä auttaa hoitajan työtä.

Hoitajat ymmärtävät mutta eivät voi samaistua, kun eivät ole itse kokeneet samaa.

Hoitohenkilöstöä kuormittaa vähemmän, jos potilas saa tukea myös muualta.

Hoitajien mielestä saman kokeneen henkilön antaman tuen avulla sairastuneen on helpompi selvitä uudesta tilanteesta, sillä hoitajien antama tuki ei korvaa saman kokeneen henkilön antamaa tukea. Hoitajien mukaan muiden selviämistarinoiden kuuleminen edesauttaa sairastunutta sopeutumaan uuteen tilanteeseen. Hoitajien mielestä potilasta hyödyttää vertaistuen tuoma kannustus, joka auttaa uuteen tilanteeseen sopeutumista.

Kun saa tuen siltä saman kokeneelta, niin on helpompi selvitä siitä kriisitilanteesta.

Potilas saa kuulla just näitä selviytymistarinoita.

Hoitajien mukaan sairaalavapaaehtoistoiminnasta on apua yksinäisyyden kokemukseen. Vastaajien mielestä vertaistuesta ja muusta vapaaehtoistoiminnasta hyötyvät erityisesti he, keillä ei ole läheisiä tai kokevat yksinäisyyttä.

On paljon sellaisia keillä ei ole ketään.

Yksinäisyyttä kokeva potilas.

Hoitajien mukaan vertaistuesta hyötyvät sairastuneen läheiset, mutta se toimii apuna vertaistukijalle itselleenkin, sillä vertaistukijana toimiminen antaa vertaistukijalle voimavaroja. Hoitajat kuvasivat, että erityisesti sairaalakierteessä olevat ja monisairaant potilaat hyötyvät vertaistuesta.

Omaisetkin hyötyvät.

Voi toimia apuna vertaistukijallekin.

6.2 OLKA Kokkolan ja hoitajien välisen yhteistyön kehittäminen.

Hoitajat kokivat, että OLKA Kokkolan yhteistyön kehittämisen edellytys on toimiva yhteydenpito ja tiedottaminen yksiköiden esimiesten kanssa. Esimiesten kautta OLKA-toiminta tulee tutuksi hoitajille ja yhteistyö tuntuu luotettavalta, kun yhteistyö aloitetaan ensin esimiehen kanssa.

Mut kyllä mä näkisin, että myös niille esimiehille pidettäs jonkinlainen tietopaketti OLKA-toiminnasta

Esimiehen kautta kannattaa ottaa yhteyttä.

Hoitajien toive oli, että OLKA-toiminnasta muistutettaisiin säännöllisesti. Hoitajien mukaan osastotunnit olisivat hyvä keino tuoda tietoa toiminnasta ja osastotunneille toivottiin säännöllistä osallistumista OLKAN puolesta. Lisäksi vastauksissa ehdotettiin osastojen kehittämispäiville osallistumista.

Osastotunneille kertomaan, siinä olis jo useampi henkilöstöstä paikalla.

Tuli mieleen, että kehittämispäiville meneminen olis hyvä, sinne vois mennä puhumaan tästä.

Hoitajat ehdottivat yhteyshenkilöitä OLKAN ja yksiköiden välille sekä yhteyshenkilöistä koostuvaa verkostoa.

Voisko olla yhteyshenkilö OLKAN kanssa

Olis osastoilla ne yhteyshenkilöt ja et olis sellanen verkosto jonka kautta pitäis yhteyttä ja toimintaa yllä.

Hoitajat kokivat vertaistuen ja muun sairaalavapaaehtoistoiminnan hyödyt monipuoliseksi, mutta sen sijaan OLKA Kokkolan saavutettavuuteen ja tiedottamiseen toivottiin parannusta.

Hoitajat kokivat puutteellista tiedottamista toiminnasta. Yhteydenpidon OLKAN kanssa toivottiin olevan mahdollisimman helppoa.

Työympäristössä ..vaikka tietäis että tällanen olis tarjolla, jos on yhtään kynnyksiä, niin kyllä ne pitäis saada pois, mahdollisimman matalaksi yhteydenotolle.

En näkis pahana että jos olis Intrassa tietoutta OLKA toiminnasta

6.3 Yhteenveto tuloksista

Hoitajien kokemukset sairaalavapaaehtoistoiminnasta ja vertaistuesta olivat myönteisiä, vaikka osalle sairaalavapaaehtoistointa ei ollut entuudestaan tuttua. Hoitajien mukaan vapaaehtoistoiminnasta sairaalassa hyötyvät potilas, potilaan läheiset sekä hoitohenkilökunta ja vapaaehtoistoimija itse. Hoitajat kokivat eniten puutteita OLKA Kokkolan palvelujen saavutettavuuteen ja tunnettuuteen liittyen. Hoitajien vastauksissa nousi selkeästi esille esimiehen roolin tärkeys yhteistyön kehittämiseksi. Kaikki vastaajat toivoivat säännöllistä tapaamista osastotuntien yhteyteen. Hoitajat toivoivat osastoille omaa yhteyshenkilöä ja yhteyshenkilöistä koostuvaa verkostoa. Keskeisimpiä kehittämisaiheita olen kuvannut KUVIOSSA 5.

OLKA - toiminnan palvelujen saavutettavuus ja tiedottaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Säännöllinen tiedottaminen ja osallistuminen osastokokouksiin
Sairaalavapaaehtoistoiminnan hyödyt	<ul style="list-style-type: none"> • Auttaa sairastunutta ja hänen läheisiään sopeutumaan uuteen tilanteeseen • Apua yksinäisyyteen
Yhteistyö yksiköiden kanssa	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyö esimiesten kanssa • Säännöllinen yhteistyö yksiköiden kanssa • Yhteyshenkilöt

KUVIO 5. Keskeisimmät kehittämisaiheet

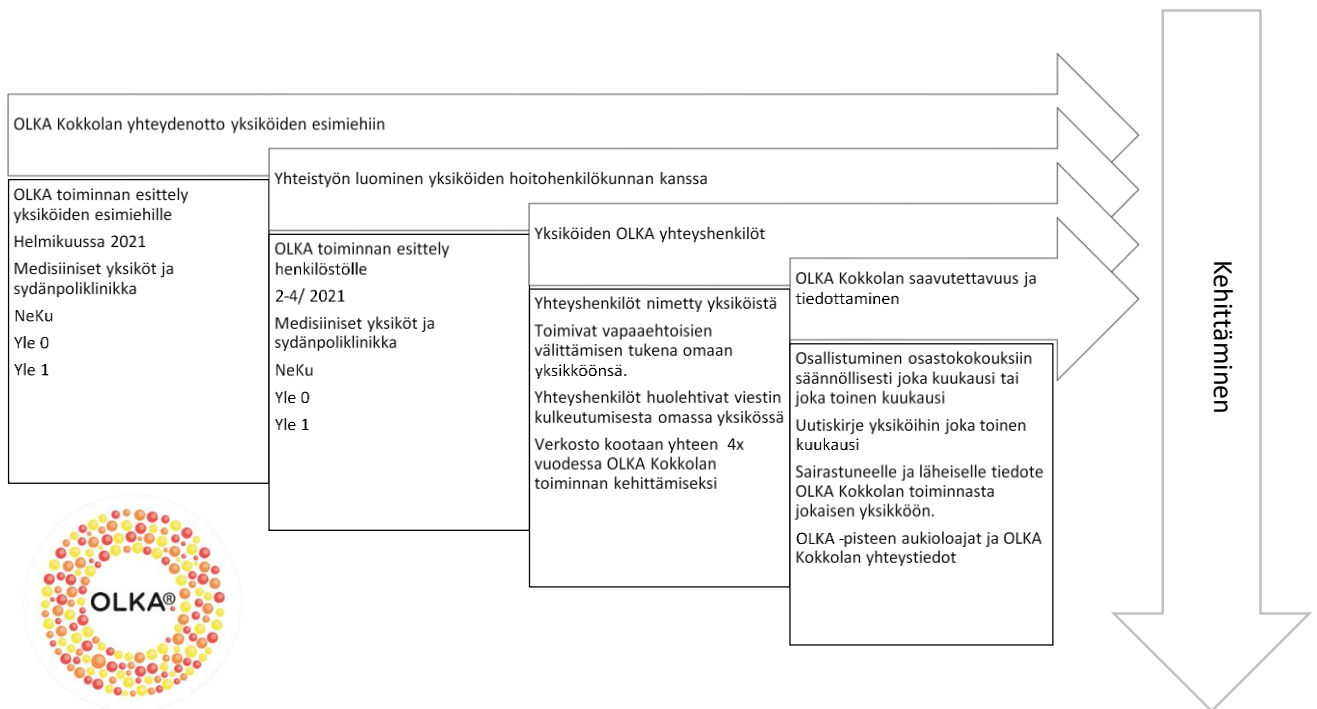
7 YHTEISTYÖMALLIN KEHITTÄMINEN

Esittelin haastattelujen tulokset ohjausryhmälle tammikuussa 2021. Opinnäytetyön tutkimustuloksista nousi yksi selkeä vaihtoehto kehittämiskohteeksi. Keskeisempänä kehittämisalueena ohjausryhmä katsoi olevan OLKAN palveluiden saavutettavuuteen ja tiedottamiseen liittyvät kehittämistarpeet. Hoitajien haastatteluissa nousi esille, että osa hoitajista ei ole ollut tietoinen OLKA Kokkolan toiminnan olemassaolosta sairaalassa.

7.1 OLKA Kokkolan ja sairaalan yhteistyöyksiköiden toimintamallin kehittäminen

Ohjausryhmän päätöksellä OLKA Kokkolan yhteistyömallia lähdettiin kehittämään helmikuussa 2021 mukana OLKAN toiminnassa jo olevien sekä uusien yksiköiden kanssa. Lastensairaala rajattiin tässä vaiheessa vielä pois toimintamallista. OLKA-toiminnan yhteistyöyksiköitä ovat medisiiniset osastot 8 ja 9, yleislääketieteen osastot 0 ja 1, sekä vaativan neurologisen kuntoutuksen yksikkö. Entuudestaan OLKA -toimintaa oli ollut vaativan neurologisen kuntoutusyksikön kanssa sekä yleislääketieteen YLE 0 osastolla. Hoitajien vastauksissa oli noussut esille, että yhteistyö on hyvä aloittaa ensin esimiehien kanssa ja tämän jälkeen muun henkilöstön kanssa, joten prosessin eteneminen hoitajien esittämällä tavalla. Aloitin toimintamallin työstämisen rakentamalla kontaktit yksiköiden esimiesten kanssa yhdessä hankkeen projektipäällikön kanssa. OLKAN toiminta esiteltiin aluksi yksiköiden esimiehille ja tämän jälkeen hoitajille osastokokouksissa. OLKA Kokkolan toiminta esiteltiin helmikuussa osastokokouksissa henkilöstölle, jolloin keskusteltiin yhteistyöstä yksiköissä ja siitä, miten OLKA toimintaa lähdetään toteuttamaan yhteistyössä yksiköiden kanssa. Keskusteluissa nousivat esiin tarve siitä, kuinka usein OLKAN työntekijät toivottiin osastokokouksiin sekä siitä, miten vapaaehtoistoimintaa toivottiin tapahtuvan yksiköissä. Kevään aikana yhteistyöyksikköihin rakentui malli, jonka avulla saadaan OLKA Kokkolan saavutettavuutta lisättyä. Säännöllinen osastokokouksiin osallistuminen on tärkeää, jotta OLKA toiminta tulee tutuksi hoitajille ja

OLKA- toiminnasta tulee luonnollinen osa sairaalan toimintaa. OLKA-toiminnan esittelyn jälkeen yksikköihin nimettiin yhteyshenkilö, joka toimii OLKA Kokkolan työntekijöiden vastinparina yksiköissä. Yhteyshenkilö huolehtii osastolla tulevasta vapaaehtoisvuoroista, niin että tällöin vuorossa olevat työntekijät tietävät selvittää valmiiksi juttukaveria tai vertaistukijaa vailla olevat potilaat. Eri yksiköiden yhteyshenkilöistä muodostuvan verkoston avulla toimintaa kehitetään jatkuvasti. Yksiköiden yhteyshenkilöt muodostavat toimintamallin myötä oman verkostonsa, joka kutsutaan koolle neljä kertaa vuodessa OLKA Kokkolan toiminnan kehittämiseksi ja palautteen saamiseksi. Palautteen kerääminen on tärkeää myös tilastoinnin ja toiminnan vaikuttavuusraportoinnin vuoksi.

KUVIO 6. Toimintamallin eteneminen

7.2 OLKA Kokkolan palveluiden saavutettavuus ja tiedottaminen

Tulosten mukaan OLKA Kokkolan toiminta ja palvelut eivät olleet kaikille hoitajille tuttua entuudestaan. Sairaalavapaaehtoistoimijoita oli koulutettu, mutta koronatilanteesta johtuen

sairaalavapaaehtoistoiminta oli ollut tauolla maaliskuusta 2020 lähtien ja OLKA-toiminnan näkyvyys oli jäänyt heikoksi sairaalassa. Hankkeen työntekijöillä ei aikaisemmin ollut käytössä varsinaisesti tiedottamiseen liittyvää toimintamallia. OLKA Kokkola oli toiminut sairaalassa hankkeen ensimmäisen vuoden ajan ilman säännöllistä selkeää tiedottamista tai viestintää yhteistyöyksiköihin ja potilaille.

Toimintojen jalkauttamiseen tarvitaan palvelunäkökulmaa. Palvelujen markkinointi tulisikin nähdä ajattelu- ja toimintatapana (Viitala & Jylhä 2014, 97). Palvelu on erilaisten määritelmien mukaan vuorovaikutteinen tapahtuma, teko, toiminta tai suoritus ja sen keskeinen osa on aineeton. (Tuulaniemi 2011, 59). Palvelunäkökulma merkitsee sitä, että asiakassuhteisiin kuuluvia palveluaineiksia pidetään tärkeinä. (Grönroos 2003, 29). OLKA Kokkolan vapaaehtoispalvelut ovat aineettomia, yleistä hyvää lisääviä ja vapaaehtoisuuteen perustuvia toimintoja. Palveluun itsessään sisältyy paljon mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ja asiakkaan ja organisaation välisen suhteen luomiseen ja siksi palvelu onkin itsessään markkinointia. Tärkeä ja hyvä tapa tapoja markkinoida on mainostaa kasvotusten tai tehdä julkaisu sosiaalisessa mediassa. (Tuulaniemi 2011, 49–50). OLKA Kokkolan toiminnan markkinointiin sairaalan yksiköihin tarvittiin perusteellista jalkatyötä, mutta samalla myös hyvien kokemusten jakamista. Sairaalavapaaehtoiset osallistuvat toisinaan osastokokouksiin tai muihin tapahtumiin jakamaan kuulijoille omaa polkuaan vapaaehtoisena.

Toimiva organisaatio on aktiivisesti vuorovaikutuksessa eri kohderyhmien kanssa ja näin saadaan vuorovaikutuksen kautta tietoa ja työkaluja kehittämistä varten. Toimijalähtöisessä kehittämistyössä työtapoja kehitetään yhdessä eri toimijoiden kanssa, näitä voivat olla ammattilaiset, hallinnon edustajat, rinnakkaisorganisaatiot ja niiden työntekijät, sekä järjestöt ja yritykset, tai asiakkaat ja omaiset (Toikko 2012, 152). Yhteisen toimintamallin kehittämisen myötä vertaistukijat ja muut OLKAN vapaaehtoiset pääsevät aktiivisesti tuottamaan yhteistä hyvää vapaaehtoistoiminnan kautta.

8 OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN POHDINTA

Tässä luvussa pohdin opinnäytetyön tuloksia ja tulosten hyödynnettävyyttä. Lisäksi tässä luvussa tarkastelen eettisyyttä ja luotettavuuden toteutumista opinnäytetyössä. Lopuksi pohdin omaa ammatillista kehittymistä ja kasvua sekä esitän johtopäätökset ja jatkotutkimus-haasteet.

8.1 Opinnäytetyön pohdinta ja tulosten hyödynnettävyys

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata, millaisia käsityksiä ja kokemuksia Keski-Pohjanmaan keskussairaalan hoitajilla on sairaalavapaaehtoistyön ja vertaistuen hyödyistä potilaille sekä heidän läheisilleen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tulosten pohjalta kehittää yhteistyötä sairaalan ja OLKA Kokkolan välille. Tavoitteena oli, että yhteistyömallin myötä sairaalan potilaat saavat tietoa ja tukea OLKA-toiminnan kautta. Opinnäytetyö oli työelämänlähtöinen ja sen aihe syntyi tarpeesta kehittää aidosti toimiva yhteistyömalli koordinoitulle sairaalavapaaehtoistoiminnalle ja Keski-Pohjanmaan keskussairaalan välille. OLKA Kokkola ei ollut haasteellisen ensimmäisen toimintavuoden pystynyt riittävästi rakenneta yhteistyötä sairaalan kanssa ja yhteistyön aloittaminen haastavassa koronatilanteessa vaati konkreettista yhteistyötä sairaalan kanssa.

OLKA-hankkeen alkaessa keväällä 2020 koronaepidemian takia hanke ei ehtinyt aloittamaan kunnolla toimintaansa, kun vapaaehtoistoiminta sairaalassa keskeytettiin maaliskuussa. Vapaaehtoistoiminnan keskeyttäminen perustui sairaalan infektioiden torjuntayksikön ohjeeseen. Keväällä 2020 yleisen koronatilanteen vuoksi vierailut sairaalan yksiköissä kiellettiin, joten osastojen kanssa tehtävä yhteistyö keskeytyi. Keväällä 2020 ensimmäiset ILONA sairaalavapaaehtoiset oli ehditty valmentamaan mukaan OLKA toimintaan, mutta heidän jalkauttaminen tehtäviinsä sairaalassa jäi kesken. OLKAN työntekijät joutuivat nopeasti löytämään

uusia tapoja toimia digitaalisia työvälineitä hyödyntäen. Koronaviruksen aiheuttaman kuorimituksen vuoksi OLKA-toiminnan tunnettuuden edistämiseksi ei tilanteen vuoksi voitu tehdä työtä niin paljon kuin olisi ollut tarpeellista. OLKA toiminnan näkyvyys oli jäänyt Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa heikoksi ja tätä käsitystä vahvistivat tutkimustulokset.

Opinnäytetyö toteutettiin konstruktiivisena tutkimuksena, joka sopii lähestymistavaksi silloin kun on tarkoituksena luoda jonkinlainen konkreettinen tuotos tai malli. Konstruktiiivinen tutkimus on siis käsitteellistä mallintamista ja suunnittelua sekä näiden mallien testaamista, jossa mukana on käytännön toimijat ja esimerkiksi myös organisaation johto. (Ojasalo ym. 2018, 65–69.) Opinnäytetyössä yhteistyömallien testaamiseen ja kehittämiseen sitoutuivat hankkeen työntekijät, taustaorganisaatio sekä kohdeorganisaatio. Yhteistyömallin rakentuminen tapahtui yhteistyössä yksiköiden esimiehien ja hoitajien kanssa. Tutkimustuloksista ilmeni muun muassa, että osa hoitajista ei ollut tietoisia Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa tapahtuvasta OLKA-toiminnasta. Tämä huomioitiin niin, että yhteistyö eri yksiköiden kanssa aloitettiin yksiköiden esimiehien kanssa ja yhteistyötä rakennettiin tämän jälkeen yksikön muun henkilökunnan kanssa. Yksiköistä nimettiin yhteyshenkilöt, jotka huolehtivat vapaaehtoisvuorojen tiedottamisesta yksikössä ja osallistuvat yhteisistä asioista tiedottamiseen yksiköissä. Jatkossa yhteyshenkilöt kutsutaan yhteisiin tapaamisiin neljästi vuodessa toiminnasta palautteen saamiseksi ja yhteistyön kehittämiseksi. Tämä konkreettinen asia syntyi hoitajien vastauksien pohjalta ja edistää hankkeen tavoitteeseen pääsemistä. OLKA Kokkola oli aloittanut toimintaansa ennen koronaviruspandemiaa neurologian sekä yleislääketieteen osastoilla, tämän kehittämistehtävän myötä muut yhteistyöyksiköt lähtivät rakentamaan yhteistyötä OLKA Kokkolan kanssa.

Hoitajille toteutetuista haastatteluista löytyi samansuuntaisia tuloksia kuin aikaisemmissakin tutkimuksissa. Hoitajien vastauksissa nousi esiin vertaistuen merkitys sairauteen sopeutumisessa. Vertaistuki tarjoaa sairastuneelle erilaisia selviytymiskeinoja ja sekä auttaa sitoutumaan omahoitoon. (Mynttinen, 2013, 8; Heisler 2009, i24. Kippola-Pääkkönen 2020, 28.) Hoitajien vastauksissa ilmeni ajatus siitä, että pelkästään hoitajilta ja lääkäreiltä saatu tuki ei ole

välttämättä riittävää vaan että joistain asioita on helpompi keskustella saman kokeneen kanssa. Sairaalavapaaehtoistoiminta tarjoaa lisäresurssin, joka hyödyttää erityisesti sairastunutta. Tämä ajatus tukee asiakaslähtöisen hoitotyön ajattelumallia. Asiakaslähtöisyys on lähestymistapa, jossa palvelu pyritään tekemään mahdollisimman hyvin asiakkaiden tarpeita vastaavaksi. Asiakaslähtöisyyteen ei riitä ei pelkästään työntekijöiden asiakaslähtöiset teot, vaan asiakaslähtöinen kulttuuri vaatii toimiakseen esimiehien sitoutumisen asiakaslähtöiseen ajatteluun. Asiakaslähtöisen työskentelytavan implementoinnissa hoitotyön johtajilla on keskeinen tehtävä asiakaslähtöisen kulttuurin luojana ja henkilöstön tukijana (Kulmala, Roos & Suominen 2019, 101–102.)

Sairastunut ja hänen läheisensä voivat saada tukea tilanteeseensa OLKAN kautta. Tämän vuoksi on tärkeää, että OLKA-toiminnan palvelut ovat helposti saavutettavia, jotta hoitajat voisivat tarjota potilaalle vertaistukimahdollisuutta helposti. Hoitajien vastauksissa nousi esiin ajatus, että sairaalavapaaehtoisista koettiin olevan apua sairaalassa koettavaan yksinäisyyteen. Kehittämistehtävän edetessä juuri yksinäisyysteema nousikin vahvasti esiin, kun yksiköiden esimiesten kanssa pohdittiin sairaalavapaaehtoisen tehtäviä. Kehittämistehtävän myötä yksikköihin, joissa on pidemmät hoitajakset, pyritään jatkossa tuomaan enemmän juttukaveritoimintaa yksinäisyyttä kokeville potilaille. Sairaalavapaaehtoistoiminnan kautta pyritään tuomaan potilaalle sairaalan ulkopuolisia ihmissuhteita ja virikkeitä sekä luomaan toivoa ja valoa. Hoitajien vastauksissa on nähtävissä kokemus siitä, että sairaalavapaaehtoistoiminta on hyödyllistä potilaalle ja hänen läheisilleen. Lisäksi hoitajien mukaan sairaalavapaaehtoistoiminnasta hyötyvät vapaaehtoistoimija itse sekä hoitohenkilökunta. Hoitajien kokemusten ja käsityksien mukaan sairaalavapaaehtoistoiminta voi olla osa potilaan hoitopolkua ja toimia hoitotyön rinnalla työkaluna.

Kehittämistehtävän myötä aito yhteistyö eri yksiköiden ja hankkeen välillä alkoi rakentumaan. OLKA Kokkolan näkyvyys ja palveluiden saavutettavuus lisääntyy oletettavasti tämän kehittämistehtävän myötä Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa. Toimintamallin myötä yhteistyötä on jatkossa helpompi kehittää ja toimintamalli antaa kummankin organisaation

työntekijöille työkalun toiminnan toteuttamiseen eri yksiköissä. Toimintamalli auttaa hallitsemaan hankkeessa tehtävää työtä ja se helpottaa toiminnan etenemistä. Toimintamalli on luotu ensisijaisesti paikallisesti OLKA Kokkolan ja Keski-Pohjanmaan keskussairaalan välille, mutta siitä voi olla apua uusille OLKA-toimijoille ympäri Suomen ja on hyödynnettävissä valtakunnallisesti muillakin OLKA-toimijoilla. Hoitohenkilökunnan vastauksissa nousseet asiat vahvistavat vertaistuen merkitystä hoitotyön rinnalla ja edistää potilaslähtöistä hoitotyötä.

8.2 Opinnäytetyön eettisyys

Tutkimuksen tekoon liittyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka tutkijan on otettava huomioon tutkimuksessaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2016, 23). Tutkimuksen eettisyys on kaiken tieteellisen toiminnan ydin ja hyvää tutkimusta ohjaa eettinen sitoutuneisuus. Hyvän tieteellisen käytäntöön kuuluu, että tutkija noudattaa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja julkaistaessa sekä tulosten arvioinnissa. Tutkimus suunnitellaan, toteutetaan ja raportoidaan tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. Tutkijan tulee kunnioittaa toisten tutkijoiden tekemää työtä ja viitata heidän julkaisuihinsa asianmukaisesti. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6; Tuomi & Sarajärvi 2018, 111.) Tutkimuksen analyysissä käytettyjen menetelmien luotettavuus, anonymiteetti ja tutkimustulosten esittämistapa vaikuttavat eettisyyteen suuresti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 111.) Opinnäytetyössä käyttämieni menetelmien valintaan vaikutti teoriasta löytyvät perustelut.

Tutkijan ensimmäinen eettinen ratkaisu on aiheen valinta, ja aiheen valinnassa on pohdittava, miksi tutkimukseen ryhdytään ja mitä aihe merkitsee osallistujille ja yhteiskunnallisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2016, 23; Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 172–180.) Tutkimuksen lähtökohta on hyödyllisyys ja tutkijan tulee arvioida, millä tavoin tutkimuksessa tuotettu tieto voidaan hyödyntää käytännössä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 111–117.)

Opinnäytetyön lähtökohtana toimi vapaaehtoistyön kehittäminen sairaalassa. Hoitajien ääni oli oleellisesti tärkeä saada kuuluviin OLKA toiminnan kehittämiseksi, jotta sairastuneiden ja heidän läheiset voisivat hyötyä sairaalavapaaehtoistoiminnasta. Koronatilanteen vuoksi sairaalavapaaehtoistoiminta oli ollut tauolla, eikä toiminnassa ollut tilanteen vuoksi saavutettu kaikkia asetettuja tavoitteita. Tutkimuksen asetelma, jossa työntekijä toimii samanaikaisesti tutkijana, oli pohdittava tarkoin, jotta tutkimus pysyisi luotettavana eivätkä työntekijän omat esikäsitykset aiheesta pääse vaikuttamaan tutkimustuloksiin.

Tutkimusetiikan mukaisesti tutkijan on pyrittävä välttämään tarpeettomien haittojen aiheuttamista eikä tutkittava aihe saa loukata ketään. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 172–180.) Tutkittavat valitaan tasa-arvoisesti, eikä otos saa perustua tutkijan valta-asemaan. Tutkija huolehtii, että ei-toivottuja tuloksia ei jätetä tutkimuksen ulkopuolelle vaan aineisto pidetään rikkaana. Aineistonkeruussa on huomioitava, että tutkimukseen osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja että osallistujalla tulee olla mahdollisuus keskeyttää osallistumisesta missä tutkimuksen vaiheessa tahansa. Tutkittaville on koko tutkimusprosessin ajan taattava anonymiteetti eikä tutkimustietoja saa luovuttaa kenellekään ulkopuoliselle taholle. Aineisto tulee säilyttää tietokoneella salasanan takana. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 172–180; Tuomi & Sarajärvi 2018, 111–117.)

Lähetin yksiköiden esimiehille haastattelukutsut ja haastateltavat ilmoittautuivat minulle. Ennen haastatteluja toimitin osallistujille tiedotteen (LIITE 1) ja teemahaastattelurungon (LIITE 2). Tiedotteesta ilmeni tutkimuksen tarkoitus, menetelmät ja tieto siitä, että tutkimus perustuu vapaaehtoisuuteen. Tiedotteessa kerrottiin lisäksi, että osallistujien henkilöllisyys ei vaarannu tutkimuksessa ja osallistujia koskeva aineisto säilytetään tietokoneella salasanan takana ja aineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Haastattelutilanteessa haastattelijan on pysyttävä objektiivisena eikä ohjailla keskustelua omien intressien suuntaiseksi. Haastattelutilanteessa tiedon hankkiminen on asetettava etusijalle. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 98.) Omassa opinnäytetyössäni toimin ensisijaisesti tutkijana, enkä tuonut omia käsityksiä ai-

heesta ilmi tai ohjaillut keskustelua Haastattelut tapahtuivat rauhallisessa ympäristössä kasvotusten. Haastattelututkimuksen aineiston raportoin niin että osallistujia ei voida jäljittää tai identifioida aineistosta. Hankittu aineisto säilytettiin suojatusti opinnäytetyöprosessin ajan ja aineisto hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua. Opinnäytetyössäni noudatin yleisiä tutkimuksen eettisiä periaatteita. Plagioinnilla tarkoitetaan toisen tekijän kirjoittaman tekstin suoraa lainaamista ilman lähdeviittauksia (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 141.) Työssäni olen noudattanut asianmukaisia lähde- ja viittaustekniikoita. Tutkimukseen liittyvät valinnat on avattu opinnäytetyössä sekä tulokset ja johtopäätökset on kerrottu totuudenmukaisesti. Opinnäytetyötä varten lupaa anottiin Keski-Pohjanmaan erikoissairaanhoidon ja peruspalvelukuntayhtymä Soitelta. Lupa myönnettiin syyskuussa 2020. Kirjallisen raportin valmistuessa se julkaistaan Theseus-tietokannassa.

Pystyin hyödyntämään saatuja tuloksia välittömästi työssäni OLKA Kokkolan hanketyöntekijänä. Opinnäytetyö merkitsi OLKA-toiminnan tunnettuuden ja saavutettavuuden lisäämistä. Kehittämistehtävänä tehdyn toimintamallin myötä sairastuneet, läheiset, hoitohenkilökunta sekä vapaaehtoistoimijat hyötyvät OLKA-toiminnasta.

8.3 Opinnäytetyön luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi perustuu tutkimuksen tarkoitukseen, asetelmaan, otoksen valintaan, analyysiin, tulkintaan, eettisiin näkökulmiin sekä siihen miten tutkija on arvioinut vaikutuksensa aineistoonsa ja tutkimusprosessiinsa. (Kylmä & Juvakka 2012, 129; Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 166.) Luotettavuus on tieteellisen tiedon tunnus ja tutkimuksen keskeinen edellytys. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi kohdistuu tutkimusmenetelmiin, tutkimusprosessiin ja tutkimustuloksiin. (Toikko & Rantanen 2009,123.) Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehtyä tutkimusta voidaan sanoa luotettavaksi, kun tutkimuskohde ja tulkittu materiaali ovat yhteensopivat. Tällöin teorianmuodos-

tukseen eivät ole vaikuttaneet epäolennaiset tekijät. Tutkijan on kyettävä arvioimaan tutkimuksensa luotettavuutta jokaisen tekemänsä valinnan kohdalla ja näin ollen luotettavuuden arviointia tehdään suhteessa teoriaan, analyysitapaan, tutkimusaineiston ryhmittelyyn, luokitteluun, tutkimiseen, tulkintaan, tuloksiin ja johtopäätöksiin. (Vilkkä 2015, 196–197.) On tärkeää, että tutkija valitsee tutkimukseensa sopivat arviointikriteerit ja hyödyntää niitä pohiessaan luotettavuutta ja raportoi käyttämänsä metodikirjallisuuden. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 166.) Luotettavuus kehittämistoiminnassa tarkoittaa käyttökelpoisuutta, kehittämistoiminnan yhteydessä syntyvän tiedon on oltava myös hyödyllistä ja merkityksellistä käytännön työhön. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 157–158; Toikko & Rantanen 2009;123.)

Eri tavoin nimettyjä ja eri tavoin esiintyviä tutkimuksen luotettavuuden arviointikriteerejä on paljon. Yleisiä laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin kriteereitä ovat uskottavuus, siirrettävyys, vahvistettavuus ja refleksiivisyys. Nämä kriteerit ovat synteesi useiden eri tutkijoiden näkemyksistä. (Juvakka & Kylmä 2012, 127–130.) Uskottavuus edellyttää sitä, että tulokset ovat kuvattu niin selkeästi, että lukija ymmärtää analyysin tekotavan. Aineiston ja tulosten kuvaaminen vaatii tarkkuutta ja apuvälineenä voi käyttää esimerkiksi taulukoita ja liitteitä (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 160; Tuomi & Sarajärvi 2018, 141). Uskottavuudella lisäksi tarkoitetaan tutkimuksen ja sen tulosten uskottavuutta, ja tämän osoittamista tutkimuksessa. Laadullisen tutkimuksen uskottavuutta voi lisätä esimerkiksi keskustelemalla tuloksista tutkittavien kanssa tutkimuksen eri vaiheissa. Lisäksi tutkimuksen tekijän on oltava riittävän pitkään tekemisissä tutkittavan ilmiön kanssa (Kylmä & Juvakka 2012, 128.) Opinnäytetyön uskottavuutta parantaa se, että tutkittava aihe on minulle tuttu. Lisäksi olen keskustellut kehittämistyön sisällöstä ja etenemisestä hoitohenkilökunnan kanssa prosessin edetessä. Siirrettävyydellä tarkoitetaan tulosten siirrettävyyttä toiseen tutkimusympäristöön tai muihin vastaaviin tilanteisiin (Kylmä & Juvakka 2007, 129). Siirrettävyyden takaamiseksi edellytetään tarkkaa tutkimuskontekstin kuvausta, osallistujien valintojen ja taustojen selvittämistä sekä aineistonkeruun ja analyysin tarkkaa kuvaamista. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 160). Työssäni siirrettävyyden varmistamiseksi olen kuvannut

tutkimuksen osallistuneita ja ympäristöä jotta lukija voi seurata tutkimusprosessia ja arvioida onko tutkimustulokset siirrettävissä tai sovellettavissa toiseen ympäristöön. Konstruktiivisen tutkimuksen kuvaaminen opinnäytetyöprosessissa on vaatinut lisäponnisteluja, sillä lähestymistapa on haastanut minua työn tekijänä, eikä lähestymistavan kuvaaminen ole onnistunut kaikilta osin. Opinnäytetyön edetessä nousi uusia asioita esille ja uusien kehittämisideoiden myötä yhteistyö kohdeorganisaation kanssa syveni ja uusia yhteistyömuotoja päästiin aloittamaan. Toimintamallin rakentaminen oli hyödyllistä ja tärkeää hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vahvistettavuus käsittää koko tutkimusprosessin, ja se edellyttää prosessin kirjaamista niin hyvin, että lukija voi seurata prosessin kulkua. Laadullisessa tutkimuksessa ajatellaan, että totuuksia on monia, joten toinen tutkija ei välttämättä pääse samaan tulkintaan. (Kylmä & Juvakka 2012, 129.) Opinnäytetyöprosessin ajan pidin tutkimuspäiväkirjaa koko prosessin ajan parantamaan tutkimuksen läpinäkyvyyttä ja prosessin hallittavuutta. Reflektiivisyys tarkoittaa sitä, että tutkija ymmärtää omat lähtökohtansa tutkijana. Tutkijan on arvioitava, miten hän vaikuttaa tutkimusprosessiinsa sekä tutkijan on osattava kuvata tutkimuksen lähtökohdat raportissa. (Kylmä & Juvakka 2012, 129.) Oma lähtökohtani aineistoon ja tutkimusprosessiin sisälsi jonkinasteisen eturistiriitatilanteen omasta työnkuvasta ja päällekkäisestä tutkijan roolista johtuen. Suhtauduin tutkimukseen koko prosessin ajan neutraalisti, koska tarkoituksena oli kehittää kaikkia osapuolia hyödyttävä ratkaisu tilanteeseen. Tutkijana asetuin tutkittavan organisaation ulkopuolelle enkä ollut työsuhteessa tutkittavassa organisaatiossa ja tämä asetelma helpotti osaltaan yhteistyön rakentumista, kun eri toimijoiden roolit selkiytyivät. Oman roolin tunnistaminen tutkijana mahdollisti sen, että toiminnan tunnettuuteen liittyvät vastaukset nostettiin keskeisemmäksi kehittämisaiheeksi. Toisaalta samanaikaisesti vastaukset auttoivat tarkastelemaan kriittisesti jo tehtyjä valintoja.

Aineistonkeruuvaiheen luotettavuutta tulee arvioida, miten tutkimuksen osallistujat saatiin sitoutumaan tutkimukseen ja mitkä olivat mukaanotto- ja poissulkukriteetit ja onko näissä

onnistuttu. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 166.) Haastateltavien kriteereistä kävin keskustelua työelämäohjaajan kanssa ja tarkoituksena oli saada kuvattua eri yhteistyöyksiköissä työskentelevien hoitajien käsityksiä ja kokemuksia tutkittavasta aiheesta. Osallistujien mukaanottokriteerit olivat perusteltuja, koska tarkoituksena oli saada lähihoitajien ja sairaanhoitajien käsityksiä ja kokemuksia mahdollisimman laajasti sisällyttäen kaikki ne yksiköt, joissa on ollut tai tulee olemaan OLKA- toimintaa. Tällöin voidaan puhua harkinnanvaraisesta näytteestä koska yleistysten sijaan pyritään saamaan syvällisempi ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 59.) Opinnäytetyöhön osallistuvien määrä jäi pieneksi, mutta saadulla aineistolla saatiin tutkimusongelma ratkeamaan ja aineistosta saatiin riittävästi materiaalia kehittämisosioon. Haastattelujen edetessä oli nähtävissä, että OLKAN tunnettuuteen liittyvät kehittämistarpeet toistuivat eikä uusia asioita tullut esille. Aineistonkeruussa puhutaan saturaatiosta eli kylläntymisestä, jolloin tutkimusaineiston keruu voidaan lopettaa, kun uudet tapaukset eivät enää tuota uutta tietoa. Tutkija pyrkii osoittamaan, että harkinnanvarainen näyte on riittävän edustava. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 60.) Haastatelluaineiston luotettavuus riippuu sen laadusta, jos haastattelu ei ole suoritettu laadukkaasti sitä ei voi sanoa luotettavaksi. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 184–185.) Haastattelun laatua ja luotettavuutta parantaa se, että analysoin haastattelun nopeasti haastatteluiden jälkeen.

8.4 Oman ammatillisen kasvun pohdinta

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tavoitteena on tarjota tutkinnon suorittajalle syvälliset ja laajat tiedot työelämän kehittämisestä ja johtamisesta, sekä antaa valmius ymmärtää tutkimustiedon ja ammattikäytännön kehitystä. Tavoitteena on saavuttaa valmiudet elinikäiseen oppimiseen ja jatkuvaan ammattitaidon kehittämiseen. Lisäksi opintojen tavoitteena on saavuttaa hyvät viestintä -ja kielitaidot tehtäviin ja yhteistyöhön. (Opetus ja kulttuuriministeriö 2014). Oman ammatillisen kasvun ja kehittymisen kannalta ylempään ammattikorkeakoulun opinnot ovat antaneet paljon hyödyllisiä välineitä työelä-

män tarpeisiin. Koulutuksen aikana olen kehittänyt asiantuntijaosaamistani ja yhteistyötaitojani sekä opiskelu itsessään on ollut mielekästä. Opinnäytetyön tavoitteena on sekä osoittaa ja kehittää kykyä soveltaa tutkimustietoa ja käyttää valittuja menetelmiä työelämän ongelmien ratkaisemiseen. Opinnäytetyö osoittaa opiskelijan valmiuden itsenäiseen sekä vaativaan asiantuntijatyöhön. (Centria ammattikorkeakoulu 2014.) Opintojen edetessä oman opinnäytetyöprosessin aloittaminen oli haastavaa vähäisestä työkokemuksestani hankkeessa johdettuna, eikä opinnäytetyön näkökulman valinta uudessa työnkuvassa hanketyöntekijänä ollut luontevaa. Opinnäytetyön aihe osoittautui prosessin edetessä käytännönläheiseksi ja tarpeelliseksi. Opinnäytetyöprosessi oli vaativa, hyödyllinen sekä antoisa samanaikaisesti. Opinnäytetyön samanaikainen työstäminen sekä OLKA-hankkeessa työskentely toi omat haasteensa, eikä ristiriita-asetelmaltakaan täysin vältytty. Opinnäytetyöprosessissa haastavinta oli tarkastella hoitajien kokemuksia ja käsityksiä aiheesta, vaikka toisaalta tämä oli myös se työn ehdottomasti paras anti OLKA Kokkolan toimintojen kehittymisen kannalta.

Opinnäytetyöprosessissa korostui myös oma henkilökohtainen kasvu ja kehittyminen sekä kyky hallita ja organisoida opinnäytetyön etenemistä kohti asetettuja tavoitteita. Opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa tehty aikataulutusta sekä prosessiin sitoutuminen ovat olleet opinnäytetyön edetessä avuksi, sillä aikataulusta kiinnipitäminen ei ole aina helppoa. Itselleni oli tärkeää aiheen valinnan suhteen, että aihe olisi kohdeorganisaatiolle hyödyllistä, ja että sitoutuminen yhteistyön kehittämiseen olisi aidosti molemminpuolista. Toimintamallin myötä OLKAN arvot; toisiaan arvostava hyvä yhteistyö sekä kunnioitus ja hyvän tekeminen näkyvät OLKA Kokkolan toiminnassa aikaisempaa enemmän. Lisäksi opinnäytetyön aihe järjestöjen ja julkisen sektorin yhteistyön kehittäminen on aiheena ajankohtainen.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSHAASTEET

Opinnäytetyöstä nousivat seuraavat johtopäätökset:

1. Hoitajien mukaan vertaistuella ja muulla sairaalavapaaehtoistoiminnalla voidaan vaikuttaa myönteisesti sairastuneen hyvinvointiin.
2. OLKA-toiminnan edellytyksenä on tiivis ja laaja yhteistyö sairaalassa.

Opinnäytetyön pohjalta nousivat seuraavat jatkotutkimusaiheet:

1. Sairastuneiden ja heidän läheisiensä kokemuksia OLKA-toiminnasta.
2. Sairaalavapaaehtoisien ja vertaistukijoiden näkökulma OLKA-toiminnan kehittämiseen.

LÄHTEET

- Centria. 2021. *Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opintojen ja opinnäytetyön tavoitteet*. YAMK opinnäytetyöopas. Saatavissa: <https://libguides.centria.fi/c.php?g=652937&p=4587602> Viitattu 15.5.2021
- Foster-Bey, J. Grimm, R & Dietz, N. 2007. Corporation for National and Community Service, Office of Research and Policy Development. *Keeping Baby Boomers Volunteering*. A Research Brief on Volunteer Retention and Turnover. Saatavissa: https://www.nationalservice.gov/sites/default/files/evidenceexchange/FR_2007_KeepingBabyBoomersVolunteering. Viitattu 1.5.2021
- Grönroos, C. 2003. *Palveluiden johtaminen ja markkinointi*. Porvoo: Ws Bookwell Oy
- Hakala, N. 2019. *Kehäteoria havainnollistaa tuettavan ja tukijan rooleja*. Vertaistalon julkaisuja. Saatavissa: <https://www.terveyskyla.fi/vertaistalo/ajankohtaista/keh%C3%A4teoria-havainnollistaa-tuettavan-ja-tukijan-rooleja>. Viitattu 1.3.2021.
- Harju, A. 2019. *Vapaaehtoisuuden filosofia*. Teoksessa Hirvonen, S. & Puolitaival, S. 2019. (Toim.) *Vapaaehtoistoiminnan arvo*. Kansalaisareenan julkaisuja 2/2019, 18–27.
- Harju, A. 2005. *Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana*. Teoksessa Nylund, M. & Yeung A. 2005. (Toim.) *Vapaaehtoistoiminta, anti, arvot ja osallisuus*. Jyväskylä; Gummerus
- Heisler, M. 2009. *Different models to mobilize peer support to improve diabetes self-management and clinical outcomes: evidence, logistics, evaluation considerations and needs for future research*. *Family Practice*, 27, i23–i32. Saatavissa: <https://doi.org/10.1093/fampra/cmp003>. Viitattu.1.3.2020
- Hellstèn, K. 2015. *Julkisen ja kolmannen sektorin kehittäminen- kohti kumppanuuksia*. Saatavissa: https://www.pohy.fi/sites/www.pohy.fi/files/turku_kolmas_sektori_kohti_kumppanuuksia.pdf. Viitattu 2.2.2021
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: University Press
- Hirschovits-Gerz, T. Sihvo, S. Karjalainen, J & Nurmela, A. 2019. *Kokemusasiantuntijuus Suomessa: Selvitys kokemusasiantuntijakoulutuksen ja -toiminnan käytännöistä*. THL:n julkaisuja. Saatavissa http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138436/URN_ISBN_978-952-343-354-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 19.2.2020

- Hoffrén, J. 2019. *Agenda 2030: Vapaaehtoistyö luo hyvinvointia*. Teoksessa Hirvonen, S. & Puolitaival, S. 2019. (Toim.) *Vapaaehtoistoiminnan arvo*. Kansalaisareenan julkaisuja 2/2019, 42–55.
- Hovi, E. 2017. *Koulutetut asiantuntijat kokemuksia toiminnasta*. Helsingin yliopisto. Sosiaalityön laitos. Pro gradu -tutkielma. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/229560/Hovi%20sosiaalityo.pdf?sequence=2&isAllowed=y> Viitattu 19.2.2020
- Järvinen, P. & Järvinen, A. 2004. *Tutkimustyön metodeista*. Tampere: Opinpajan kirja
- Kangasniemi, M. Mynttinen, M. Rytönen, Pietilä, A-M. 2014. Vertaistuki terveydenedistämässä – pikkulapsiperheiden äitien näkökulma. *Tutkiva hoitotyö* 2015, 13(3), 13–19.
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. *Tutkimus hoitotieteessä*. Helsinki: SanomaPro Oy
- Katajanoja, J. 2019. *Vapaaehtoistoiminta ja sosiaalinen pääoma*. Teoksessa Hirvonen, S. & Puolitaival, S. 2019. (Toim.) *Vapaaehtoistoiminnan arvo*. Kansalaisareenan julkaisuja 2/2019, 82–91.
- Kattilakoski, M-L. 2019. *Yhdessä olemme enemmän*. Centria ammattikorkeakoulu. YAMK-opinnäytetyö. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/handle/10024/171719> Viitattu 3.2.2021
- Kippola-Pääkkönen, A. 2020. *Perheiden sopeutumisvalmennus ja vertaistuen merkitys kuntoutuksessa*. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Saatavissa: https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/64446/Kippola-P%c3%a4%c3%a4kk%c3%b6nen_AnuaActa%20electronica%20Universitatis%20Lapponiensis%20287.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu. 10.12.20
- Kiviniemi, K. 2018. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa R. Valli (Toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2*. Jyväskylä: PS-kustannus, 73–86.
- Kokemustoimintaverkosto. 2020. *Kokemustoiminnan käsitteet*. Saatavissa <https://kokemustoimintaverkosto.fi/kokemustoiminta/kasitteet/>. Viitattu 19.2.2020
- Koskinen-Ollonqvist, P & Aalto-Kallio, M. 2013. *Sosiaali- ja terveystoimintaterveyspoliittisina toimijoina*. Teoksessa Sihto, Palosuo, Topo, Vuorenkoski & Leppo (toim.) *Terveyspolitiikan perusta ja käytännöt*. Tampere: Juvenesprint. E-Kirja. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104409/URN_ISBN_978-952-245-814-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 1.12.2020

Kulmala, S. Suominen, T & Roos, M 2019. Palvelujen asiakaslähtöisyyden turvaaminen hoitotyön johtajien ydintehtävänä *Hoitotiede*. 2019, 31(2), 99–110.

Kuuluvainen, S. 2015. *Vapaaehtoistyön johtaminen*. 3.painos. Vaasa: Arkmedia Oy.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. *Laadullinen terveystutkimus*. 1. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lehmusvuori, L. 2016. "Sitoutuminen ja motiivit vapaaehtoistyössä" *Vertaileva tutkimus Settlementti Naapuri Ry:n organisaatiossa*. Tampereen Yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu- tutkielma. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/99382/GRADU-1466513921.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 20.9.2020

Lukka, K. 2001. *Konstruktiiivinen tutkimusote*. Saatavissa: <https://metodix.fi/2014/05/19/lukka-konstruktiiivinen-tutkimusote/> Viitattu. 20.4.2020

Lukka, K. 2003. *The Constructive Research Approach*. Teoksessa: Ojala, L. & Hilmola, O-P. (Editors) *Case Study Research in Locistigs*. Turku: Grafia Oy, 83–101. Saatavissa: https://www.researchgate.net/profile/Kari-Lukka/publication/247817908_The_Constructive_Research_Approach/links/5cf669fda6fdcc8475032f22/The-Constructive-Research-Approach.pdf. Viitattu 1.5.2021

Macduff, N. Netting, E. O'Connor, M & Merrill, M. An Introduction to the Multi-Paradigm Model of Volunteering. *Volunteer Leadership*. (31–36) Saatavissa: <https://marinermanagement.com/wp-content/uploads/2015/05/multiparadigm-POLF.pdf> Viitattu 1.5.2021

March, S & Smith, G. 1995. Design and natural science research on information technology. *Decision Support Systems* 15, 251–266. Saatavissa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0167923694000412> Viitattu 1.5.2021

Marjovuori, A. 2014. *Vapaaehtoistyön ytimessä: Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta*. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Väitöskirja. Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/44979/marjovuori_v%C3%A4it%C3%B6skirja.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 6.1.2020

Meriluoto, T. 2018. *Making Experts-by-experience Governmental Ethnography of Participatory Initiatives in Finnish Social Welfare Organisations*. Jyväskylän yliopisto. Valtio-oppi. Väitöskirja. Saatavissa https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/60096/978-951-39-7603-3_vaitos24112018.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 20.2.2020

Mikkonen, I. 2009. *Sairastuneen vertaistuki*. Kuopion yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalipsykologian laitos. Väitöskirja. Saatavissa https://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-951-27-1303-5/urn_isbn_978-951-27-1303-5.pdf. Viitattu 1.2.2020

- Mikkonen, I. & Saarinen, A. 2018. *Vertaistuki sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Tietosanoma.
- Mynttinen, M. 2013. *Vertaistuen merkitys terveyden edistämisessä pienten lasten äitien kuvaamana*. Itä-Suomen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu tutkielma. Saatavissa: https://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20131011/urn_nbn_fi_uef-20131011.pdf. Viitattu 9.2.2020
- Nelimarkka, M. 2019. *Vapaaehtoistyön motiivit ja niihin liittyvät moraaliset kannanotot*. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Pro gradu -tutkielma. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/66083/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201910284645.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu.15.10.2020
- Ojala, P. 2017. *Kartuta psykologista pääomaa*. Teoksessa: Tenhunen, T & Porkka, S-T. (Toim.) *Vapaaehtoistyön työhöjauksen ytimessä*. Suomen mielenterveysseura
- OLKA. 2021. *Tietoa Olkasta*. Saatavissa: <https://olkatoiminta.fi/tietoa-olkasta/> Viitattu 22.5.2021
- Opetus ja kulttuuriministeriö. 2014. *Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista*. 1129/2014. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141129> Viitattu 1.5.2021
- Palovuori, R & Saastamoinen, A. 2020. *Kokemustoiminta tutuksi*. Teoksessa Nieminen, P. & Lahikainen, E. 2020.(Toim.) *Vertaistuen moninaisuus*. Kansalaisareenan julkaisuja 1/2021, 99–105.
- Peltosalmi, J. Eronen, A. Haikari, J. Laukkarinen, M. Litmanen, T. Londén, P. & Ruuskanen, P. 2020. *Järjestöbarometri 2020*. Soste. E-kirja. Saatavissa: <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2020/09/2020-10-02-SOSTE-julkaisu-Jarjestobarometri-2020.pdf>: Viitattu. 1.12.2020.
- Pohjoismaiden ministerineuvosto.2020. *Vapaaehtoistyö pohjoismaissa – uuden ajan yhteenkuuluvuutta*. Saatavissa: <https://pub.norden.org/nord2020-029/nord2020-029.pdf>. Viitattu.1.12.2020.
- Ojasalo., K, Moilanen., T & Ritalahti, J. 2015. *Kehittämistyön menetelmät – uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. Helsinki: Sanoma pro
- Ruuskanen, P. Jousilahti, J.Faehnle, M. Kuusikko, Kuittinen, O. Virtanen. J & Strömberg L. 2020. *Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:47. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162498/VNTEAS_2020_47.pdf. Viitattu.10.1.2021

- Selander, K. 2018. *Työhyvinvoinnin paradoksit kolmannen sektorin palkkatyössä*. Jyväskylän yliopisto. Sosiologia. Väitöskirja. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/fi/ajankohtaista/arkisto/2018/09/29-9-2018-ytm-kirsikka-selander-humanistis-yhteiskuntatieteellinen-tiedekunta-sosiologia>. Viitattu.1.10.2020
- Sipola, M. 2019. *Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen suomalaisessa yhteiskunnassa*. Helsingin yliopisto. Teologian tiedekunta. Maisterintutkielma. Saatavissa [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/303743/Sipola Merja maisterintutkielma_2019.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/303743/Sipola_Merja_maisterintutkielma_2019.pdf?sequence=2&isAllowed=y). Viitattu 7.2.2020
- Soite. 2020. *Tietoa Soitesta*. Saatavissa <https://www.soite.fi/soite>. Viitattu 13.4.2020.
- Soteuudistus. 2020. *Mikä soteuudistus*. Saatavissa <https://soteuudistus.fi/etusivu>. Viitattu 27.2.2020
- Soste. 2020. *Maakuntauudistus ja yhdyspintapalvelut*. Saatavissa <https://www.soste.fi/sote-uudistus/maakuntauudistus-ja-yhdyspintapalvelut/>. Viitattu 1.2.2020
- Soste. 2021. *Sote-järjestöt*. Saatavissa: <https://www.soste.fi/sote-jarjestot/mita-sote-jarjestot-tekevat>. Viitattu 1.2.2021
- Terveyskylä.2020. *Potilasjärjestöt*. Saatavissa <https://www.terveyskyla.fi/harvinaissairau-det/tukea/potilasj%C3%A4rjest%C3%B6t>. Viitattu 13.12.2020
- Toija, A. 2011. *Vertaistuen voima. Harvinaissairaiden lasten vanhempien kokemuksia vertaistuesta*. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. Saatavissa <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/36788/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-2011101011525.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu.2.1.2020
- Toija, A. 2020. *Toivo- valmennus vertaistukijoille*. Teoksessa Nieminen, P. & Lahikainen, E. 2020.(Toim.) Vertaistuen moninaisuus. Kansalaisareenan julkaisuja 1/2021, 123–131.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. *Tutkimuksellinen kehittämistoiminta*. 3. korjattu painos. Tampere: Tampere University Press
- Toikko, T. 2012. *Sosiaalipalvelujen kehityssuunnat*. Tampere: University Press
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2012. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Helsinki. Saatavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Viitattu 24.5.2020
- Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Tuulaniemi, J. 2011. *Palvelumuotoilu*. Talentum Media Oy

Viitala, R & Jylhä, E. 2014. *Liiketoimintaosaaminen. Menestyvän yritystoiminnan perusta*. Porvoo: Bookwell Oy.

Vilkkä, H. 2015. *Tutki ja Kehitä*. 4. uudistettu painos. Jyväskylä. PS-kustannus

TIEDOTE OPINNÄYTETYÖHÖN OSALLISTUVALLE

OLKA®-TOIMINTA KESKI-POHJANMAAN KESKUSSAIRAALASSA-Koordinoidun vapaaehtoistyön ja vertaistuen kehittäminen

Opinnäytetyön tarkoitus: Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisia käsityksiä ja kokemuksia Keski-Pohjanmaan keskussairaalan hoitohenkilöstöllä on sairaalavapaaehtoistyön ja vertaistuen hyödyistä potilaille ja heidän omaisilleen. Opinnäytetyön tarkoituksena on tulosten pohjalta kehittää yhteistyömalli sairaalan ja OLKA-toiminnan välille.

Opiskelen Centria-ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen YAMK-tutkintoa, tutkintoon sisältyy opinnäytetyön tekeminen. Toteutan opinnäytetyöni osana OLKA-toiminnan kehittämistä ja tarvitsen tutkimusosioon hoitohenkilökunnan käsityksiä sairaalavapaaehtoistoiminnasta ja vertaistuesta. Tarvitsen tutkimusta varten neljä vapaaehtoista lähihoitajaa ja neljä sairaanhoitajaa haastateltavaksi. Tutkimusta varten pyydän sinua osallistumaan teemahaastatteluun, jonka tuloksia voidaan hyödyntää OLKA-toiminnan kehittämisessä.

Tutkimuksen kulku: Opinnäytetyö on konstrukttiivinen tutkimus, johon sisältyy tutkimus – ja kehittämisosio. Aineiston keruu tapahtuu haastattelemalla Soiten medisiinisten osastojen, yleislääketieteen osastojen, vaativan neurologisen kuntoutusosaston sekä lastensairaalan lähi- ja sairaanhoitajia.

Haastattelut nauhoitetaan osallistujien luvalla. Haastateltavat saavat teemahaastattelurungon ennakoon. Haastatteluista saatuja tuloksia hyödynnytetään yhteistyömallin kehittämisessä. Mikäli olet halukas osallistumaan haastatteluun voit ilmoittaa siitä minulle, yhteystietoni löydät alhaalta.

Opinnäytetyöhön on saatu tutkimuslupa Soiten johtajaylihoitajalta. Opinnäytetyön ohjausryhmään kuuluvat Kosti ry:n toiminnanjohtaja, johtajaylihoitaja ja yliopettaja Centriasta.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Haastateltava voi kieltäytyä haastattelusta tai lopettaa haastattelun, missä tahansa vaiheessa.

Luottamuksellisuus, tietojen käsittely ja säilyttäminen

Opinnäytetyön tekijää koskee salassapitovelvollisuus. Parihaastatteluun osallistuminen on luottamuksellista. Haastatteluun osallistujilta ei kerätä tunnistetietoja eikä haastateltavan henkilöllisyys paljastu opinnäytetyössä. Haastatteluista saatu aineisto säilytetään tietokoneella salasanalla suojattuna ja tuhotaan opinnäytetyön valmistuttua.

Opinnäytetyön tuloksista tiedottaminen

Opinnäytetyö valmistuu keväällä 2021 ja on luettavissa sähköisesti Theseus-tietokannasta (www.theseus.fi). **Ystävällisesti**, Sh, Hanna Kautiainen, puh. 045 XXX XXXX

TEEMAHAASTATTELURUNKO

- 1. Millaisia käsityksiä tai kokemuksia teillä on sairaalassa tapahtuvasta vapaaehtoistoiminnasta?**
- 2. Millaisia käsityksiä tai kokemuksia teillä on työntekijänä vertaistukijoiden antamasta vertaistuesta sairaalassa?**
- 3. Ketkä mielestänne hyötyvät sairaalassa tapahtuvasta vapaaehtoistoiminnasta?**
- 4. Millaisia hyötyjä mielestänne vertaistuellalla voi olla potilaalle tai potilaan omaisille?**
- 5. Miten mielestänne OLKA-toiminnan ja osastojen yhteistyötä tulisi kehittää, jotta potilaat hyötyisivät sairaalassa olonsa aikana OLKAN tarjoamasta vapaaehtoistoiminnasta ja vertaistuesta?**
- 6. Miten mielestänne kannattaisi hyödyntää koulutettujen vertaistukijoiden antamaa vertaistukea työyksiköissänne hoitotyön rinnalla?**

Tutkimuskysymys	Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
	<p>"tosi vähän on niinkö kokemusta sairaalavapaaehtoistoiminnasta"</p> <p>"toiminta on aika näkymätöntä meidän talossa"</p> <p>"olen kuullut toiminnasta"</p> <p>"kun tekee hoitotyötä ei ehdi välttämättä miettimään tämmöstä"</p>	<p>Vähäinen kokemus sairaalavapaaehtoistoiminnasta</p> <p>Toiminta näkymätöntä</p> <p>Toiminnasta on kuultu</p> <p>Hoitotyötä tehdessä ei välttämättä ehdi miettimään asiaa</p>	<p>Toiminnan tunnettuus on vähäistä</p>
<p>Millaisia käsityksiä hoitohenkilökunnalla on sairaala-vapaaehtoistoiminnan ja vertaistuen hyödyistä?</p>	<p>"ei me hoitajat ehditä istumaan alas ja juttelemaan potilaan kanssa"</p> <p>"hoitohenkilöstöä kuormittaa vähemmän, jos potilas saa tukea myös muualta"</p> <p>"hoitohenkilökunta hyötyy "</p> <p>"hoitajat ymmärtää, mutta ei ne voi siihen samastua kun eivät ole itse kokeneet samaa"</p>	<p>Potilaan kanssa ei ehdi jutella</p> <p>Hoitohenkilöstöä kuormittaa vähemmän, jos potilas saa tukea myös muualta</p> <p>Hoitohenkilökunta hyötyy</p> <p>Hoitajat ymmärtävät, mutta eivät voi samaistua, kun eivät ole itse kokeneet samaa</p>	<p>Vertaistuki täydentää ammattilaisten antamaa tukea</p>

	<p>"kun saa tuen siltä toiselta saman kokeelta, niin on helpompi selvitä siitä kriisitilanteesta"</p> <p>" se vertaistukija tulee ja puhkaisee sen sairauden kuplan"</p> <p>" joka viikko se (vertaistukija) kävi, se oli potilaalle niinku turvallista"</p> <p>"potilas saa kuulla just näitä selviämistarinoita"</p> <p>"potilas saa kannustusta"</p>	<p>Saman kokeneen tuen avulla on helpompi selvitä kriisistä</p> <p>Vertaistukija auttaa kohtaamaan sairauden</p> <p>Säännöllinen kohtaaminen toi turvallisuutta potilaalle</p> <p>Potilas saa kuulla selviämistarinoita</p> <p>Potilas saa kannustusta</p>	<p>Vertaistuki auttaa sairastunutta sopeutumaan uuteen tilanteeseen</p>
	<p>"on paljon sellaisia keillä ei ole ketään"</p> <p>"Yksinäisyyttä kokeva potilas"</p>	<p>On paljon sellaisia keillä ei ole ketään</p> <p>Yksinäisyyttä kokeva potilas</p>	<p>Apua yksinäisyyteen</p>
	<p>"omaisetkin hyötyvät"</p> <p>"voi toimia apuna vertaistukijallekin "</p>	<p>Omaiset hyötyvät</p> <p>Vertaistukijana toimiminen voi auttaa tukijaa itseäänkin</p>	<p>Vertaistukijat ja omaiset hyötyvät</p>

Tutkimuskysymys	Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Miten hoitajat kehittäisivät OLKA-toiminnan ja osastojen yhteistyötä, jotta potilaat hyötyisivät sairaalassa olonsa aikana OLKAN tarjoamasta vapaaehtoistoiminnasta ja vertaistuesta?	"mut kyllä mä näkisin että myös niille esimiehille pidettäis jonkinlainen tietopaketti OLKA -toiminnasta"	Esimiehille OLKA -toiminnan esittely	Yksiköiden esimiehet mukaan yhteistyöhön
	"esimiesinfoihin voi kans mennä puhumaan asiasta"	Esimiesinfoihin esittelemään toimintaa	
	"esimiehen kautta kannattaa ottaa yhteyttä"	Esimiehen kanssa yhteydenpito	
	"osastotunneille kertomaan, siinä olis jouseampi henkilöstöstä paikalla"	Osastotunneille kertomaan asiasta	Yhteistyö osastojen henkilöstön kanssa
"säännöllinen muistuttaminen toiminnasta"	Säännöllinen muistuttaminen toiminnasta		
"vaikka kerran kuukaudessa kahvihuoneeseen vaihtamaan kuulumiset"	Säännöllinen yhteydenpito		
"tuli mieleen että kehittämispäiville meneminen olis hyvä, sinne vois mennä puhumaan tästä"	Kehittämispäiville esittelemään toimintaa		
"voisko olla yhteyshenkilö OLKAN kanssa?"	Yhteyshenkilö osaston ja OLKAN välillä	Yhteyshenkilöt	
"olis osastoilla ne yhteyshenkilöt ja et olis sellanen verkosto jonka kautta pitäis yhteyttä ja toimintaa yllä"	Yhteishenkilöistä koostuva verkosto		

	<p>”työympäristössä.. vaikka tietäis että tällanen olis tarjolla, jos on yhtään kynnyksiä, niin kyllä ne pitäis saada pois, mahdollisimman matalaksi yhteydenotolle”</p> <p>”en näkis pahana että jos olis Intrassa tietoutta OLKA toiminnasta</p> <p>”että mahdollisuus vertaistukeen tuotas vielä selkeämmin esille”</p> <p>”Miksei vois olla työkaluna hoitotyön rinnalla?</p> <p>” kun potilaalle jaetaan tietoutta potilaalle vois olla OLKA opas potilaalle</p>	<p>Kynnys yhteydenotolle mahdollisimman matalaksi</p> <p>Toiminnan näkyminen henkilösivillä</p> <p>Mahdollisuus vertaistukeen tuotava selkeämmin esille</p> <p>Työkalu hoitotyön rinnalle</p> <p>Jaettava opas toiminnasta potilaalle</p>	<p>OLKA - toiminnan palvelujen saavutettavuus ja tiedottaminen</p>
--	---	---	--

KESKI-POHJANMAAN SOSIAALI- JA
TERVEYSPALVELUKUNTAYHTYMÄ

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

Tutkimuslupapäätös
Johtajaylihoitaja

2.9.2020

24 §

ASIA

Tutkimuslupa, Hanna Kautiainen, Olka-toiminta Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa - Koordinoidun vapaaehtoistyön ja vertaistuen kehittäminen

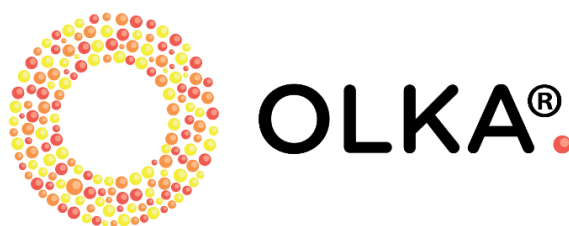
PÄÄTÖS

Hyväksyn anotun tutkimusluvan. Valmis opinnäytetyö on toimitettava Soiten yhteyshenkilöille ja sovittava tulosten esittelystä yksikön henkilökunnalle.

ESITYKSEN TEKIJÄ

PÄÄTÖKSEN TEKIJÄ Piia Kurikkala, vt Johtajaylihoitaja

OLKA Kokkola

Tietoa, vertaistukea ja opastusta.

OLKA® on koordinoitua järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa sairaalassa. OLKA toteutetaan Keski-Pohjanmaan keskussairaalan ja Kosti ry:n yhteistyönä ja toimintaa rahoittaa sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA

**OLKAN ARVOT OVAT TOISIAAN ARVOSTAVA HYVÄ YHTEISTYÖ,
KUNNIOITUS JA HYVÄN TEKEMINEN**

OLKA-piste Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa A1 aulassa.

AUKI: MA-TO klo 10–12

OLKA tarjoaa turvallisen yhteistyön vapaaehtoistoiminnan toteuttamiselle osastolla. OLKAN valmennetut vapaaehtoiset voivat tulla käymään potilaan tai potilaan läheisen luona sairaalassa. Vapaaehtoinen voi olla vertaistukija, juttukaveri tai lapsille leikkikaveri. Sairaalan aulatiloiissa toimii myös vapaaehtoisia aula-avustajina.

OLKasta saa tietoa potilasjärjestöistä ja niiden tarjoamasta tuesta. OLKAN työntekijän voi kutsua osastolle kertomaan toiminnasta ja yhteistyömuodoista sovitaan aina yhdessä. OLKA on osa sairaalan toimintaa. Sairaalan yksiköt voivat tulla esittelemään toimintaansa ja lisätä kampanjansa näkyvyyttä OLKA-pisteillä.

OLKA®-toiminta Suomessa vuonna 2019

OLKA-paikkakuntia 12

Uusia OLKA-sitoumuksia 6

Teemapäiviä 490

Teemapäivien kohtaamisia 9200

Vapaaehtoisia 400

Vapaaehtoisvuoroja 4340

Vapaaehtoistunteja 12 250

Vapaaehtoisten kohtaamisia 105 000

Kohtaamisia yhteensä 118 200

Lähde: OLKA-Q2019 -kysely

OLKA® OLKA-piste, vapaaehtoistoiminta, vertaistalo.fi

OIVA-tietopalvelu

TEEMAPÄIVÄT

ESITTEET JA LEHDET

OHJAUS POTILASYHDISTYKSIIN

TOIVO-tukipalvelu

VERTAISTUKIJAT

SAATTOHOIDON TUKIHENKILÖT

Vapaaehtoinen ILONA-palvelu

AULA-AVUSTAJA

JUTTUKAVERI

LEIKKIKAVERI

ESIINTYJÄ

MUUT TEHTÄVÄT

Koordinointi ja kehittäminen

- Toiminnan koordinointi
- Viestintä
- Seuranta, arviointi, tilastointi
- Asiantuntijapalvelut

Vapaaehtoisen polku

- Rekrytointi
- Valmennus ja perehdytys
- Vapaaehtoistehtävät
- Tuki, työnohjaus ja virkistys

OIVA-tietopalvelu- vertaistukea, tietoa ja opastusta.

OLKA-piste Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa A1 -aulassa on auki **ma-to klo 10–12**, jolloin potilaat ja heidän läheisensä voivat halutessaan tulla tapaamaan OLKAN työntekijöitä. OLKasta saa tietoa potilasyhdistyksistä ja vertaistuesta. Yhdistykset ja sairaalan yksiköt pitävät OLKA-pisteillä teemapäiviä.

TOIVO-tukipalvelu ja Vapaaehtoinen ILONA-palvelu

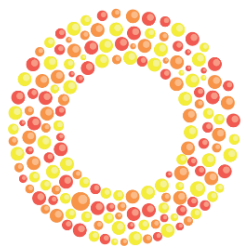
OLKA koordinoi sairaalan vapaaehtoistoimintaa. Kaikki OLKAN vapaaehtoiset on valmennettu tehtävänsä ja he ovat sitoutuneet vaitioloon.

- Vapaaehtoiset toimivat potilaan seurana ja tukena eivätkä puutu potilaan hoitoon tai korvaa hoitohenkilökunnan tekemää työtä. Vapaaehtoiset tuovat iloa, tukea ja toivoa sairaalan arkeen.
- OLKA välittää sairaalan potilaille ja heidän läheisilleen vertaistukea. Vertaistuki auttaa potilasta sopeutumaan sairauteensa ja vahvistaa omahoitoa.
- OLKAN vapaaehtoisia voi tavata Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa yleislääketieteen osastoilla, neurologisella kuntoutusosastolla, medisiinisillä osastoilla, lastensairaalassa ja aula-avustajina. OLKAN vapaaehtoiset tunnistaa vihreistä liiveistä.

OLKA Kokkolan oma podcast SairaanHyvääSeuraa

#sairaanhyvääseuraa #olkatoiminta #sairaanhyväfiilis #sairaalavapaaehtoiset

www.olkatoiminta.fi

OLKA®

Neurologian ja vaativan kuntoutuksen yksikkö

- OIVA -tietopalvelu
  - Tiedot OLKAN teemapäivistä ja aukioloista ilmoitetaan sairaalan viestintäyksikölle saavutettavuuden lisäämiseksi.
- ILONA -juttukaveri
- TOIVO -vertaistuki
  - sairaalavapaaehtoisvalmennukset toteutetaan yhdessä Soiten hygieniahoitajan ja tietosuojavastaavan kanssa.

OLKAN palveluista tiedottaminen

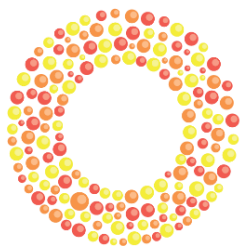
- OLKAN työntekijät osallistuvat osastokokoukseen säännöllisesti joka toinen kuukausi.
- OLKAN palveluista ja tapahtumista tiedotetaan osaston hoitohenkilökunnalle uutiskirjeellä joka toinen kuukausi.
- OLKAN työntekijät huolehtivat OLKAN -tiedotteet ja mainokset osaston potilaille ja hoitohenkilökunnalle.
- OLKAN työntekijät tiedottavat henkilöstölehdessä OLKA -pisteen teemapäivistä ja tekevät yhteistyötä sairaalan viestintäyksikön kanssa.
- Lisäksi OLKA Kokkolan somekanavista saa paljon tietoa tulevista tapahtumista.

ILONA- ja TOIVO -vapaaehtoispalvelut neurologisella kuntoutusosastolla

- OLKAN työntekijät koordinoivat vapaaehtoistoiminnan neurologiselle kuntoutusosastolle.
- Vapaaehtoisvuoro on 1-2 x/ kuukaudessa keskiviikkoisin klo 13-15.
- Neurologisella kuntoutusosastolla on oma yhteyshenkilö jonka kanssa OLKAN työntekijät sopivat vapaaehtoisvuoron käytännöistä.
- Eri yksiköiden yhteyshenkilöt kutsutaan koolle 4x /vuodessa OLKA-toiminnan kehittämiseksi.
- Osaston kanssa yhdessä järjestettävät tapahtumat.

Yhteistyö tarjoaa

- OLKA tarjoaa turvallisen yhteistyön vapaaehtoistoiminnan toteuttamiselle osastolla.
- Vertaistuki täydentää ammattilaisten antamaa tukea.
- Vertaistuki auttaa sairastunutta sopeutumaan uuteen tilanteeseen.
- Vertaistukijat ja omaiset hyötyvät.
- Apua jopa yksinäisyyteen.

OLKA®

OLKA -toimintamallin toteuttaminen yhteistyössä YLE O:n kanssa

- OIVA -tietopalvelu
  - Tiedot OLKAN teemapäivistä ja aukioloista ilmoitetaan sairaalan viestintäyksikölle saavutettavuuden lisäämiseksi.
- ILONA -juttukaveri
- TOIVO -vertaistuki
  - vapaaehtoisvalmennukset toteutetaan yhdessä Soiten hygieniahoitajan ja tietosuojavastaavan kanssa

OLKAN palveluista tiedottaminen

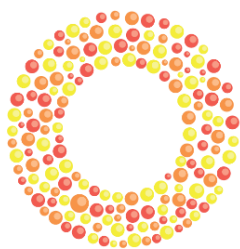
- OLKAN työntekijät osallistuvat YLE O:n osastokokoukseen säännöllisesti kerran kuukaudessa.
- OLKAN palveluista ja tapahtumista tiedotetaan osaston hoitohenkilökunnalle uutiskirjeellä joka toinen kuukausi.
- OLKAN työntekijät huolehtivat OLKAN -tiedotteet ja mainokset osaston potilaille ja hoitohenkilökunnalle.
- OLKAN työntekijät tiedottavat henkilöstölehdessä OLKA -pisteen teemapäivistä ja tekevät yhteistyötä sairaalan viestintäyksikön kanssa.
- Lisäksi OLKA Kokkolan somekanavista saa paljon tietoa tulevista tapahtumista.

ILONA ja TOIVO vapaaehtoispalvelu YLE O:lla

- OLKAN työntekijät koordinoivat vapaaehtoistoiminnan YLE O:lle
- Vapaaehtoisvuoro on maanantaisin klo 13-15.
- YLE O:lla on oma yhteyshenkilö jonka kanssa OLKAN työntekijät sopivat vapaaehtoisvuoron käytännöistä.
- Eri yksiköiden yhteyshenkilöt kutsutaan koolle 4x /vuodessa OLKA-toiminnan kehittämiseksi.
- Osaston kanssa yhdessä järjestettävät tapahtumat.

Yhteistyö tarjoaa

- OLKA tarjoaa turvallisen yhteistyön vapaaehtoistoiminnan toteuttamiselle osastolla.
- Vertaistuki täydentää ammattilaisten antamaa tukea.
- Vertaistuki auttaa sairastunutta sopeutumaan uuteen tilanteeseen.
- Vertaistukijat ja omaiset hyötyvät.
- Apua jopa yksinäisyyteen.

OLKA®

OLKA -toimintamallin toteuttaminen yhteistyössä YLE 1:n kanssa

- OIVA -tietopalvelu
  - Tiedot OLKAN teemapäivistä ja aukioloista ilmoitetaan sairaalan viestintäyksikölle saavutettavuuden lisäämiseksi.
- ILONA -juttukaveri
- TOIVO -vertaistuki
  - vapaaehtoisvalmennukset toteutetaan yhdessä Soiten hygieniahoitajan ja tietosuojavastaavan kanssa

OLKAN palveluista tiedottaminen

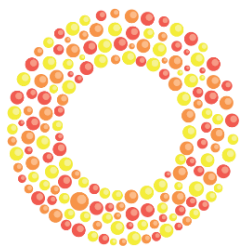
- OLKAN työntekijät osallistuvat YLE 1:n osastokokoukseen tarpeen mukaan joka toinen kuukausi tai kerran kuukaudessa.
- OLKAN palveluista ja tapahtumista tiedotetaan osaston hoitohenkilökunnalle uutiskirjeellä joka toinen kuukausi.
- OLKAN työntekijät huolehtivat OLKAN -tiedotteet ja mainokset osaston potilaille ja hoitohenkilökunnalle.
- OLKAN työntekijät tiedottavat henkilöstölehdessä OLKA -pisteen teemapäivistä ja tekevät yhteistyötä sairaalan viestintäyksikön kanssa.
- Lisäksi OLKA Kokkolan somekanavista saa paljon tietoa tulevista tapahtumista.

ILONA ja TOIVO vapaaehtoispalvelu YLE 1:llä

- OLKAN työntekijät koordinoivat vapaaehtoistoiminnan YLE 1:lle tarvittaessa.
  - Vapaaehtoistoiminta voi olla yhteistä tekemistä.
- YLE 1:lla on oma yhteyshenkilö jonka kanssa OLKAN työntekijät sopivat vapaaehtoisvuoron käytännöistä.
- Eri yksiköiden yhteyshenkilöt kutsutaan koolle 4x /vuodessa OLKA-toiminnan kehittämiseksi.

Yhteistyö tarjoaa

- OLKA tarjoaa turvallisen yhteistyön vapaaehtoistoiminnan toteuttamiselle osastolla.
- Vertaistuki täydentää ammattilaisten antamaa tukea.
- Vertaistuki auttaa sairastunutta sopeutumaan uuteen tilanteeseen.
- Vertaistukijat ja omaiset hyötyvät.
- Apua jopa yksinäisyyteen.

OLKA®

OLKA -toimintamallin toteuttaminen yhteistyössä medisiinisten osastojen sekä sydänpoliklinikan kanssa

- OIVA -tietopalvelu
  - Tiedot OLKAN teemapäivistä ja aukioloista ilmoitetaan sairaalan viestintäyksikölle saavutettavuuden lisäämiseksi.
- ILONA -juttukaveri
- TOIVO -vertaistuki
  - vapaaehtoisten valmennus tapahtuu yhteistyössä Soiten hygieniahoitajan sekä tietosuojavastaavan kanssa.

OLKAN palveluista tiedottaminen

- OLKAN työntekijät osallistuvat osastojen 8 & 9 kokoukseen säännöllisesti kerran kuukaudessa.
- OLKAN palveluista ja tapahtumista tiedotetaan osaston hoitohenkilökunnalle uutiskirjeellä joka toinen kuukausi.
  - Potilas ohjataan OLKAan sydänpoliklinikan toimesta.
- OLKAN työntekijät huolehtivat OLKAN -tiedotteet ja mainokset osaston potilaille ja hoitohenkilökunnalle.
- OLKAN työntekijät tiedottavat henkilöstölehdessä OLKA -pisteen teemapäivistä ja tekevät yhteistyötä sairaalan viestintäyksikön kanssa.
- Lisäksi OLKA Kokkolan somekanavista saa paljon tietoa tulevista tapahtumista.
- Osallistuminen yhdessä yksiköiden järjestämiin tapahtumiin, kuten ensitietopäivät.

ILONA ja TOIVO vapaaehtoispalvelu

- OLKAN työntekijät koordinoivat vapaaehtoistoiminnan medisiinisiin yksikköihin.
- OLKAN työntekijät ja vertaistukija päivystävät sovittuina ajankohtina sydänpoliklinikan yhteydessä
  - Poliklinikkapäivystykseen sovitaan OLKAN työntekijöiden ja poliklinikan työntekijän kanssa.
- Eri yksiköiden yhteyshenkilöt kutsutaan koolle 4x /vuodessa OLKA-toiminnan kehittämiseksi.
- Osallistuminen yksiköiden järjestämiin tapahtumiin, kuten ensitietopäivät.

Yhteistyö tarjoaa

- OLKA tarjoaa turvallisen yhteistyön vapaaehtoistoiminnan toteuttamiselle osastolla.
- Vertaistuki täydentää ammattilaisten antamaa tukea.
- Vertaistuki auttaa sairastunutta sopeutumaan uuteen tilanteeseen.
- Vertaistukijat ja omaiset hyötyvät.
- Apua jopa yksinäisyyteen.